

Tide AS
Årsrapport
2018

Forsterker
reiseopplevelsen.

Forsterker
reiseopplevelsen.

Innhold

- 6 Styrets beretning
- 13 Erklæring til årsregnskap og årsberetning
- 15 Resultatregnskap
- 16 Eiendeler
- 17 Egenkapital og gjeld
- 18 Avstemming av egenkapital
- 19 Kontantstrømoppstilling
- 21 Noter
- 66 Revisjonsberetning

Visjon:

Gode reiseopplevelser hver dag

Forretningside:

Tide skal være en lønnsom, fremtidsrettet og ledende leverandør av kollektivtransport og reiser i Skandinavia. Gjennom våre verdier, profesjonell ledelse, kompetente medarbeidere, effektiv drift og god service skal vi skape fornøyde kunder, medarbeidere, samarbeidspartnere og eiere.

Årsberetning

Styrets beretning

Året 2018 har vært et godt og begivenhetsrikt år for Tide AS. Utvikling i selskapet har vært positiv på flere områder, og i særdeleshet må det fremheves at selskapet har vunnet en rekke store og viktige anbud i både eksisterende og nye markedsområder. Med en omsetningsvekst på fire prosent til NOK 2 889 millioner kroner, og en forbedring i resultatet fra foregående år, har Tide i 2018 fortsatt å posisjonere seg og lagt et godt grunnlag for en positiv utvikling for årene fremover.

Både den norske og den danske virksomheten kan vise til bedre resultater i 2018 sammenlignet med 2017. Høyere drivstoffkostnader og sterk konkurranse på noen av de kommersielle produktene tyngtet imidlertid resultatene i 2018. Utsiktene for 2019 er gode, og Tide AS vil gjennom det kommende året skape et enda sterkere grunnlag for å være et ledende og offensivt busselskap i Norge og Danmark.

Virksomhetens art

Tide AS har som visjon å skape gode reiseopplevelser hver dag. Med en total omsetning på NOK 2,9 milliarder, er Tide AS Norges nest største og Danmarks fjerde største selskap for landbasert kollektivtransport. Konsernet og den norske virksomhetens hovedkontor er i Bergen, mens den danske virksomheten ledes fra Odense.

Tide AS er et privateid selskap 100 prosent eid av Det Stavangerske Dampskibsselskab AS (DSD), etter at DSD i begynnelsen av 2017 kjøpte alle aksjene i Tide AS – og tok selskapet av børs. Konsernet har 3 842 ansatte og opererte i alt 1 594 busser ved utløpet av 2018.

Aktiviteten i selskapet foregår i hovedsak i konsernets datterselskaper, Tide Buss AS og Tide Bus Danmark A/S. Tide Buss AS har også et datterselskap, Tide Verksted AS, som utfører reparasjons- og vedlikeholdstjenester for deler av bussparken til den norske virksomheten. I Danmark er verkstedtjenestene en integrert del av Tide Bus Danmark A/S.

Kjernevirksomheten til konsernet er busstransport for offentlige og private kunder. Omsetningsmessig er den største aktiviteten anbudskjøring for fylkeskommunale oppdragsgivere og de danske trafikkselskapene. Den norske virksomheten driver også en omfattende turbuss-utleie samt ekspress- og flybusskjøring. Utover dette har selskapet aktivitet innenfor reiselivssegmentet, hvor selskapet leverer opplevelsereiser i Norge og Europa.

Konsernet hadde en kontraktsreserve på NOK 21,7 milliarder kroner, samt en betinget kontraktsreserve relatert til opsjoner

på NOK 5,3 milliarder kroner ved utgangen av 2018 ved normal prisvekst. Dette er en økning i ordrereserven på NOK 8 milliarder fra 2017. Selskapet er fornøyd med veksten, spesielt den norske ordrereserven, og mener dette gjør selskapet mer robust og gir gode forutsetninger for inntjening for årene som kommer.

Innenfor den kommersielle virksomheten har Tide i 2018 oppnådd positive resultater og hatt et høyt aktivitetsnivå. Mens virksomhetens utleie av turbusser har oppnådd betydelig vekst og en rekordhøy omsetningsvekst på 29,5 %, har Flybussvirksomheten i Bergen oppnådd svakere resultater enn ønskelig i hovedsak grunnet sterk konkurranse fra Bybanen som startet opp rute til og fra Bergen Lufthavn Flesland i april 2017. De tre største kundegruppene innenfor turbussområdet er cruiseoperatører, offentlig virksomhet og bedriftsavtaler.

Resultatutvikling

Konsernets resultat før skatt ble NOK 60 millioner i 2018 mot NOK 18 millioner året før, en økning på NOK 42 millioner. Selskapets aktivitet i segmentet Norge har også hatt en positiv utvikling i 2018. Ytterligere forbedringer i driften gjennom bedre logistikk, fokus på økt lønnsomhet og vesentlig økt aktivitet innenfor turkjøring har gitt en økning i resultatet til tross for høyere drivstoffpris.

Det danske segmentet har hatt en positiv utvikling i 2018 sammenlignet med 2017 hvor spesielt utskifting av kontrakter med bedre marginer har bidratt til å løfte resultatet.

Driftsinntektene endte på totalt NOK 2 889 millioner i

2018, en økning på NOK 107 millioner sammenlignet med foråret. Økningen kommer primært fra nye tilbud som enten startet opp i 2017 eller i 2018. I tillegg har turaktiviteten økt vesentlig også for 2018.

Totalt driftskostnader var NOK 2 588 millioner i 2018, en økning med 83 millioner sammenlignet med 2017. Netto finansposter var positive med NOK 23 millioner i 2018, en økning på NOK 40 millioner sammenlignet med 2017. Dette skyldes primært revurdering av verdi på eierandel i aksjer samt noe lavere lånekostnader som følge av redusert rentebærende gjeld.

Morselskapet Tide AS oppnådde et resultat før skatt på NOK 23 millioner i 2018 mot NOK -4 million året før. Endringen er i hovedsak knyttet til høyere finansinntekter i 2018 sammenlignet med 2017.

Balanse, finansiering, likviditet og investering

Totalbalansen for Tide-konsernet var ved utgangen av 2018 på NOK 1 556 millioner kroner. Til sammenligning hadde konsernet en balanse på NOK 1 570 millioner ved utgangen av 2017. Verdien på anleggsmidlene har gått ned siden 2017 som følge av at nye busser primært leases på operasjonell leasing.

Egenkapitalen utgjorde NOK 405 millioner kroner ved utgangen av året. Dette tilsvarer en egenkapitalandel på 26 %.

Tide-konsernet hadde NOK 537 millioner klassifisert som langsiktig rentebærende gjeld pr. 31. desember 2018 mot NOK 591 millioner året før. Avdrag for 2019 er klassifisert som kortsiktig rentebærende gjeld og utgjorde NOK 128 millioner pr. 31. desember 2018. Tilsvarende tall for 2017 utgjorde NOK 131 millioner. Det ble tatt opp nye lån på NOK 26 millioner, mot NOK 90 millioner i 2017. Tide-konsernet finansierer i all hovedsak den norske virksomheten i ulike operasjonelle leasingavtaler. Den danske virksomheten benytter i større grad tradisjonell bankfinansiering på grunn av MVA-regler i Danmark. Innbetaling ved salg av anleggsmidler utgjorde NOK 18 millioner i 2018, mot NOK 58 millioner året før. Det ble gjennomført investeringer for NOK 57 millioner i 2018 mot 60 millioner i 2017.

Selskapet har ved avleggelsen av regnskapet for året 2018 også foretatt en vurdering av om noen av kontraktene har en for lav inntjening for å forsvare den bokførte verdi av de aktuelle driftsmidlene. En slik vurdering inneholder flere forutsetninger og antakelser, og mindre endringer i disse vil kunne gi store utslag i den estimerte kontantstrømmen. Det henvises til Note 2 for ytterligere informasjon.

Likviditetsbeholdningen var NOK 124 millioner ved

utgangen av 2018 mot NOK 192 millioner i 2017. Utover dette hadde Tide-konsernet NOK 114 millioner i ubenyttede trekkrettigheter ved utgangen av 2018. Kontantstrømmen fra driften ble NOK 188 millioner i 2018, mot NOK 145 millioner året før. Økningen skyldes bedre resultat og lave endringer i kundefordringer. Konsernet har overholdt sine lånebetingelser gjennom hele året.

Totalbalansen for Tide AS (morselskapet) var ved utgangen av 2018 på NOK 690 millioner. Til sammenligning hadde selskapet en balanse på NOK 577 millioner ved utgangen av 2017.

Finansiell risiko

Markedsrisiko

a) Valutarisiko

Tide har en lav valutaeksponering. Konsernet eksponeres i hovedsak for valutarisiko knyttet til det danske datterselskapet Tide Bus Danmark A/S. Risikoen er knyttet til omregning fra DKK til NOK, samt til et begrenset antall transaksjoner med eksterne parter i utenlandsk valuta.

b) Priserisiko

Konsernet er eksponert for svingninger i priser på innsatsfaktorer, hvor drivstoff og lønn er de viktigste. Ved svingninger i innsatsfaktorene blir normalt selskapets inntekter regulert for variasjonene. Det er ikke en fullstendig sikring av prisendringer, da kontraktene har noe ulik ordlyd og reguleringsmekanisme.

c) Renterisiko

Tides renterisiko er knyttet til langsiktige lån, leasing og bankinnskudd. Dette motvirkes delvis av regulering av kontraktsinntektene fra flere av våre kontrakter. Lån med flytende rente medfører en renterisiko for Tide sin kontantstrøm som delvis motvirkes av kontantekvivalenter med flytende rente. Fastrenteinstrumenter eksponerer Tide for virkelig verdirisiko. Bruk av fastrentelån vurderes løpende. Det avgjørende for å vurdere inngåelse av fastrenteavtaler vil være hvorvidt anbudskontraktene inneholder reguleringsmekanismer som dekker renteendringer på sikt. Det er foretatt sikring av renterisikoen for flere kontrakter, jf. Note 20.

Kredittrisiko

Kredittrisiko representerer det regnskapsmessige tap som ville oppstå hvis eksterne parter ikke overholder sin del av kontrakten og er knyttet til finansielle instrumenter, som kontanter og kontantekvivalenter, kundefordringer, andre fordringer og finansielle derivater.

Tide er også eksponert for kredittrisiko knyttet til kundefordringer, samt transaksjoner i forbindelse med

billettsalg. Kredittrisiko knyttet til billettsalg er minimal, siden oppgjør i all hovedsak er kontant. Kredittrisikoen for kundefordringene er også lav, siden motpart i det vesentlige er offentlige kunder. Maksimal risikoeksponering er balanseført verdi av de finansielle eiendelene i balansen.

Kredittrisiko knyttet til andre fordringer anses også som lav da de vesentligste postene gjelder avsetninger for opptjente, ikke-fakturerte inntekter fra oppdragsgivere (fylkeskommunene) og avgifter til gode fra staten.

Likviditetsrisiko

Tide har etablert en konsernkontoordning, hvor samtlige norske selskaper i konsernet med aktivitet deltar. Nettobeholdning i konsernkontoordningen, både positiv/negativ, blir bokført som konsernmellomværende i selskapsregnskapene. Det blir løpende gjennomført vurderinger av behovet for kontanter og kontantekvivalenter for å møte driftsrelaterte forpliktelser og lånebehov i forbindelse med investeringer. Tide har etablerte trekkrettigheter, som ved utgangen av året var på NOK 114 millioner, for å sikre tilgang til likviditet. Tide oppfyller sine forpliktelser løpende.

Forretningsområdene

Tide Norge

Tide Buss Norge består av Tide Buss AS og Tide Verksted AS. Tide Buss Norge sine kjernevirksomheter er rutekjøring og tur-/ekspresbussvirksomhet. Rutekjøring foregår i Hordaland, Sogn og Fjordane, Rogaland, Trøndelag, Møre og Romsdal og Vestfold. Tide Buss Norge opererer 13 kontrakter med normal varighet på 6-9 år, samt 1-3 opsjonsår. Selskapet driver tre ekspresbussruter sammen med andre operatører, samt flybussene i Bergen og i Haugesund. Tide leier også ut busser, samt at selskapet har salg av opplevelsesreiser i Norge og Europa. Tide Verksted AS driver service og vedlikehold av tyngre kjøretøy, primært busser. De har Tide Buss AS som sin største kunde, men har også oppdrag for eksterne kunder. I 2018 stiftet Tide turismeselskapet Go Fjords AS sammen med morselskapet til Tide – DSD.

Tide Buss AS deltar aktivt i konkurranser om nye kontrakter i Norge, og det er sterk konkurranse i markedet. Konkurranskriteriene varierer fra tilbud til tilbud, og Tide registrerer at utover konkurranse på pris så vektas i større og større grad også kriterier som miljø og kvalitet. Selskapet opererer ved utgangen av året 1 239 busser. Totalt i den norske virksomheten er det 2 985 ansatte.

Av vesentlige hendelser i løpet av 2018 er de viktigste:

- Tide gjenvant tilbud i Bergen Sør fra Skyss med oppstart sommeren 2019. Tide har i dag aktivitet i Bergen Sør som går

ut i 2019. Til det nye tilbudet starter opp vil Tide bytte ut majoriteten av bussflåten, til nye og mer miljøvennlige busser som skal gå på biodrivstoff. Tide har lange tradisjoner for å drive bussvirksomhet i dette området av Hordaland.

- Skyss tildelte også Tide tilbudet for rutekjøring i Vest, som omfatter kjøring i og til kommunene vest for Bergen - Fjell, Sund, Øygarden og Askøy fra 2019. Også denne varer i ni år. Selskapet har kjørt buss her tidligere, men mistet kontrakten til Nettbuss i 2012. Tide er derfor meget tilfreds med å kunne starte opp igjen virksomhet i dette ruteområdet. Deretter er det opsjon på 1 + 1 år. I likhet med kontrakten for Bergen Sør skal alle de nye bussene kjøres med biodiesel.

- Tide lyktes i 2018 med å vinne to store kontrakter i Nord-Norge, og dermed kontrakter for rutekjøring i en ny landsdel. Den første, rutekjøring i Tromsø, ble vunnet våren 2018, vil starte opp i august 2019. Den andre kontrakten, Midt-Troms, ble vunnet i desember 2018, og formelt signert i februar 2019. Begge kontraktene vil starte opp høsten 2019. Kontraktene markerer en milepæl for Tide og er et ledd i selskapets vekststrategi og økt geografisk diversifisering.

- Tide startet i 2018 opp rutekjøring i Ryfylke nord. Tilbudet omfatter skole og rutekjøring i kommunene Sauda og Suldal, samt deler av Vindafjord og Hjelmeland kommune. I tillegg til den normale tilbudskjøringen er Tide også med på det spennende konseptet "Hent meg i Sauda" der kundene selv bestiller transport til ønsket tid og sted og hentes av en minibuss. Passasjerene fraktes til de destinasjonene de har bestilt reise til og betaler ordinær busstakst for tjenesten.

- Tide Buss Norge hadde totale driftsinntekter på NOK 2328 millioner i 2018 sammenlignet med NOK 2 188 millioner året før. Økningen skyldes økt aktivitet og økning i eksisterende tilbud. EBITDAR var NOK 250 millioner i 2018 sammenlignet med NOK 234 millioner året før.

Selskapet er tilfreds med den positive utviklingen i den underliggende driften. Resultatene i Tide Verksted for 2018 er positive og konsernet er fornøyd med at selskapet styrker resultatene i tråd med forventningene til iverksatte forbedringsprosesser.

Tide Danmark

Tide Bus Danmark A/S kjører rutebuss for trafikkelskapene Fynbus på Fyn, Sydtrafik på Sydjylland og Midtrafik på Jylland. I tillegg suppleres det med en mindre andel bestillingskjøring. Selskapet har totalt 857 ansatte, og opererer 355 busser ved utgangen av året.

Av vesentlige hendelser i løpet av 2018 er de viktigste:

- Sydtrafik tildelte Tide tilbudet for Regional Vejle som utgjør om lag 3 152 000 årlige rutekilometer. Tide startet

kjøringen fra 1. juli 2018.

- Sommeren 2018 igangsatte Tide den siste del av den kontrakt man vant i 2016 omkring regionalkjøring på Fyn og Langeland. I alt 18 regionalbusser i Assens og på Langeland.
- På slutten 2018 av fikk også Tide tildelt det 12. utbud hos Sydtrafikk knyttet til Esbjerg By samt skole- og regionalbuss for Esbjerg. Kontrakten vil starte opp 1. juli 2019.

Tide Bus Danmark hadde totale driftsinntekter på NOK 561 millioner i 2018, sammenlignet med NOK 595 millioner året før. EBITDAR var NOK 60 millioner i 2018, sammenlignet med NOK 59 millioner året før.

Resultatene for 2018 er vesentlig bedre enn for 2017, noe som i stor grad skyldes at ulønnsomme kontrakter ble tapt/gjenvunnet til bedre marginer, samt god inntjening på den største kontrakten i Danmark. Selskapet forventer en fortsatt fremgang i resultatene fra 2018 til 2019.

Arbeidsmiljø og organisasjon

Arbeidsmiljøet i Tide skal kjennetegnes av medarbeidere som trives og er stolte av jobben de utfører og selskapet de jobber i. For å lykkes i bransjen er det avgjørende å ha tette relasjoner til vernetjeneste og tillitsvalgte. Det har gjennom året vært gode samarbeidsforhold med ansatte og deres organisasjoner i formelle og uformelle møtearenaer.

Tide vektlegger medvirkning, kompetanseutvikling og profesjonalitet. Tide gjennomfører jevnlig trivselsundersøkelser, eksterne og interne revisjoner, og risikovurderinger av egne aktiviteter, prosesser og produkter. Tide er også opptatt av å legge til rette for at medarbeidere bruker den medvirkningsplikt lovverket tilsier, og bevisstgjøre medarbeiderne på viktigheten av dette. Tide har stor tro på at gjennom involvering og samarbeid vil man nå de målsettinger selskapet setter seg.

I arbeidet med å skape en god arbeidsplass for alle legges det betydelig vekt på etterlevelse av verdiene i selskapets daglige drift. Tides fem verdier er formulert i et samarbeid mellom alle ansatte. De danner ordet SMART og står for:

Stolt: Jeg er stolt over jobben jeg og selskapet gjør for enkeltmennesker og samfunn.

Miljøbevisst: Jeg bidrar positivt til miljøet for eksempel gjennom min kjøreadferd og resirkulering.

Ansvar: Jeg tar ansvar for å utføre mine oppgaver best mulig for kunde, kolleger, selskap og samfunn.

Respekt: Jeg møter kolleger, kunder og samarbeidspartnere med respekt.

Trivsel: Jeg bidrar til å skape et godt arbeidsmiljø der man viser interesse for og bryr seg om sine kolleger

I tillegg til verdiene er det også satt at alle ledere i Tide skal ha fokus på lederprinsippene i sitt daglige virke. Leververdiene til Tide er Kvalitet, Konsekvens og Kommunikasjon.

Tide sitt samfunnsansvar

Tide sitt største bidrag til samfunnet er tilrettelegging og drift for at samfunnets transportbehov foregår på en effektiv, tilgjengelig, sikker og miljøvennlig måte. Som en stor og betydelig samfunnsaktør setter Tide spor på verden rundt seg. Tide tar dette ansvaret på alvor, og arbeider aktivt for å ta del i samfunnsutviklingen på en miljømessig og etisk god måte.

Konsernets samfunnsansvar bygger på internasjonale standarder og verdier omkring miljø, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og antikorrupsjon. Fokuserområder som arbeidsmiljø, kvalitetssikring, likestilling og diskriminering står sentralt i virksomhetens arbeid. I tillegg har selskapet et stort fokus på dets påvirkning på det ytre miljø. Dette sammenfaller med det Tide ser hos oppdragsgivere og passasjerer, der det legges stadig mer vekt på bærekraft når de skal velge sin bussoperatør.

Selskapets daglige virksomhet har som mål å ta vare på miljø og mennesker, samtidig som det evner å drive lønnsomt og effektivt. Ved å redusere tomkjøring, minimere drivstoffbruket og optimalisere transportplanleggingen, vil Tide kunne redusere karbonavtrykket og drive kostnadseffektiv transport. En viktig del av dette handler også om å gjøre transporten på veiene så sikkerhetsmessig forsvarlig som mulig.

Tide engasjerer seg i mennesker, både i og utenfor egen virksomhet. Konsernet har derfor som tradisjon å gi julegaver til veldedige organisasjoner hvert år.

Rekruttering

Bussbransjen har et stort behov for arbeidskraft. Urbanet analyse har slått fast et årlig behov i Norge for 1000 sjåfører hvert år frem til 2030. Dette i kombinasjon med en forventet økning i kollektivtransport i de store byene og et uttalt politisk mål om å ta fremtidens trafikkvekst kollektivt, blir det å sikre god sjåførtilgang en stor utfordring.

Gjennom et offensivt rekrutteringsprosjekt iverksetter Tide en rekke aktiviteter eksternt og internt, for å sikre tilgang til, samt å beholde, kvalifiserte sjåfører. Prosjektet jobber gjennom informasjonsmaterieell, annonsering, presseopplag, messedeltakelse og digitalt innhold med å synliggjøre jobbmuligheter i Tide og mulighetene som finnes innen bussjåføryrket. I tillegg er det fokus på langsiktig omdømmebygging rundt sjåføryrket og på Tides renommé som arbeidsgiver.

Likebehandling

I Tide skal ingen forskjellsbehandles på grunnlag av kjønn, alder, etnisk opprinnelse, religion, seksuell legning, politisk syn eller lignende. Ansatte skal møtes med respekt, og Tide har nulltoleranse for trakassering.

Det er etablert prosedyrer for varsling av kritikkverdige forhold i Tide, herunder for konflikthåndtering og for varsling av mobbing/trakassering. Disse er oppdatert for å tydeliggjøre at de også gjelder seksuell trakassering. Retningslinjene er tilgjengelige i personalhåndboken.

Bussbransjen har tradisjonelt vært et mannsdominert yrke. Per 31. desember 2018 var andel kvinner i faste stillinger 292 mot 2123 menn. I Tides konsernledelse er tre av ni direktører kvinner. Tide har medarbeidere med 58 ulike nasjonaliteter, og ved utgangen av 2018 utgjorde utenlandsk arbeidskraft 31 % av virksomhetens fast ansatte i Norge.

Avhengig av selskapstilknytning og land har alle arbeidstakere like lønns- og arbeidsvilkår uavhengig av kjønn, nasjonalitet og etnisk opprinnelse.

Opplæring

Mestring og trivsel fordrer rett kompetanse og tilstrekkelig trening. Derfor jobber selskapet kontinuerlig med kompetansehevende tiltak på ulike stillingsnivå i selskapet.

I Tide blir det gjennomført systematisk opplæring på en rekke områder. Grunnopplæring av nyansatte sjåfører er viktig for å sikre ønsket kvalitet på selskapets sjåfører. I 2018 vant også en Tide-sjåfør Yrkes-NM for lærlinger. Tide er stolte over at en av våre ansatte fra Bergen Nord vant prisen for beste lærling innen persontransport. Ved utgangen av året har selskapet åtte lærlinger i Tide Verksted og seks lærlinger i Tide Buss.

Helse, miljø og sikkerhet

Tides arbeid med HMS, kvalitet og ytre miljø er forankret i styrende dokumenter og inngår i konsernets ledelsessystemer. Sikkerhet for ansatte, kontraktører og kunder, samt fravær av skader og fokus på kontinuerlig forbedringer er overordnede mål. Alle aktiviteter som knytter seg til dette området skal løses i samarbeid med myndigheter og gjennom samhandling mellom ledere og ansatte.

Sertifiseringer og intern revisjon

Tide har i dag en OHSAS-18001 sertifisering (styringssystem for arbeidsmiljø). Denne er nå blitt en standard som heter ISO-45001. Tide har startet arbeidet med å gå over til den nye standarden. Det gjennomføres årlig interne revisjoner og

vi har i 2018 også gjennomført en ekstern revisjon av våre sertifiseringer.

Helse og sikkerhet

Tide skal utføre aktiviteter på en trygg og ansvarsfull måte slik at helsemessige belastninger og skader på egne medarbeidere, innleid personell eller besøkende unngås. Selskapet skal påse at enhver medarbeider eller innleid arbeiderstaker arbeider under sikrest mulige forhold, og har tilgjengelig og bruker relevant verneutstyr. Tydelige prosedyrer minsker faren for ulykker, skader på mennesker, eiendom og miljø. Tide har kontinuerlig fokus på trafikk sikkerhet. Selskapet vil sikre at medarbeidere innehar den kompetansen og kvalitetene som er viktig for et forsvarlig trafikkbilde.

Sykefravær

Tide er IA-virksomhet og samarbeider tett med NAV og bedriftshelsetjenesten for å øke nærværet av og forebygge at sykefravær oppstår. Det strukturerte trepartssamarbeidet i Tide mellom ledelse, tillitsvalgte og vernetjeneste er også av stor betydning i arbeidet. Sykefraværet i Tide endte i 2018 på 8,5 % i Norge. Dette er en økning på 0,8 prosentpoeng fra 2017. Det arbeides systematisk med oppfølging av sykefraværet med sikte på å redusere dette ytterligere i det kommende året.

Tide Bus Danmark A/S hadde et sykefravær i 2018 på 5,1 % mot 4,8 % i 2017. Med bakgrunn i ulikt regelverk/ulik sykelønnsordning er det ikke mulig å sammenligne fravær data for Norge og Danmark.

Skader, alvorlige hendelser og VIS-kvalitetssystem

Tide registrerer antall arbeidsulykker, og benytter en målemetode som kalles H-Verdi. H-verdi viser hyppigheten av arbeidsulykker som er så alvorlige at det medfører fravær fra arbeid eller arbeidsplassen. Skadefrekvensen/hyppighet defineres som antall arbeidsulykker med fravær pr 1.000.000 arbeidende time, og fravær beregnes i utgangspunktet fra dagen etter skaden. For Tide i 2018 var H-verdien på 4,85, mens tilsvarende tall i 2017 var 8,10. I 2018 ble det registrert 17 arbeidsskader mot 22 i 2017. I Danmark var H-verdien i 2018 8,3 og 9 registrerte fravær, mot 5,9 og 7 registrerte fravær året før.

Ytre miljø

Tides busser frakter daglig mange hundretusen mennesker til og fra arbeid, skole og aktiviteter på en trygg, effektiv og miljøvennlig måte. I tillegg til lokaltrafikk drifter også Tide fylkeskryssende ekspressbusser som er et mer miljøvennlig

alternativ til flyreiser.

Tide skal være en miljøbevisst bedrift som begrenser negative påvirkninger på miljøet. Reduksjon av drivstoffbruket er et prioritert satsingsområde, samtidig søker Tide å ta i bruk mer miljøvennlig drivstoff så langt det er mulig. Tide benytter ulike typer drivstoff, men hovedvekten er diesel og naturgass.

Teknologi

I flere av anbudskonkurransene Tide deltar i, er miljøtiltak et viktig tildelingskriterium, og Tide vil være en aktør som tilbyr det siste innen miljøvennlig motorteknologi og andre tiltak som begrenser forurensing på det ytre miljø.

Per 31.12.18 har mer enn 40 % av vognparken til Tide den nyeste miljøteknologien Euro VI. 35% av dieselbussene har, eller vil i løpet av 2019 gå over til drift på biodiesel. Videre opererer selskapet mer enn 200 busser som benytte bio- /naturgass. Dette gjør Tide til en ledende aktør innenfor gassbusser både i Norge og Danmark. I tillegg drifter Tide 14 parallellhybridbusser.

Som eneste operatør i Norge driver Tide i dag seks trolley leddbuss som går på ren strøm i Bergen. Trolleybussene er klimanøytrale og har ingen utslipp av partikler eller NOx. I tillegg er støynivået lavt. Strøm produsert med vannkraft gjør denne driftsformen helt CO2-nøytral. Sommeren 2019 vil Tide starte opp med den første satsningen på elektriske busser i Trondheim.

Selskapet er også opptatt av at de ulike bussene som kjøpes, skal ha lavest mulig miljømessig fotavtrykk gjennom livsløpet. Derfor har Tide inngått avtale med selskaper som garanterer miljøvennlig destruksjon av gamle busser. Selskapet bruker også små elektriske biler for posisjoneringskjøring for sjåførene. Tide har ved utgangen av året 30 slike El-biler i drift. Tide har planer om å anskaffe ytterligere 25 slike biler i 2019.

Hovedvekten av bussene bruker ikke piggdekk, slik at en kan redusere svevestøv og støy. Standard-dieselen som benyttes på bussene inneholder 10 % biodiesel. I tillegg har verkstedene i Tide oljeutskillere og fokus på kildesortering for å unngå større miljømessig fotavtrykk enn nødvendig. Tide er også opptatt av at støy og utslipp av stoffer som kan medføre miljøskader er innenfor de krav myndighetene stiller.

Rammevilkår for næringen

Tide arbeider tett sammen med blant annet Kollektivtrafikkforeningen og NHO Transport om å sikre gode og forutsigbare rammevilkår for næringen. Som en del av dette har Tide arbeidet aktivt for å fremme kollektivtrafikkens miljøfordeler. Sammen med øvrige har

blant annet Tide vært en aktiv bidragsyter i arbeidet med å utvikle en Norsk og Nordisk standard for bussmateriell i Norge. Arbeidet har pågått siden 2015, og ble ferdigstilt i 2018. Ved flere anledninger har Tide blitt forespurt og deltatt som foredragsholdere på ulike konferanser og hos politikere der miljø og teknologi i kollektivtransport har vært et tema. Et annet viktig arbeid som Kollektivtrafikkforeningen og NHO Transport fortsatte med gjennom 2018 var å utarbeide et felles forslag til standardisert konkurransegrunnlag og avtalemaler med balansert risiko- og ansvarsfordeling.

NHO Transport ferdigstilte i 2018 sammen med Statistisk Sentralbyrå en fornying av kostnadsindeks for buss. Denne fornyingen inkluderte blant annet separate delindekser for de forskjellige drivstoffvariantene i stedet for en delindeks basert på et veid gjennomsnitt av ulike drivstoffalternativer.

Fortsatt drift

I samsvar med regnskapsloven § 3-3 bekrefter styret at forutsetningen om fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelsen av regnskapet.

Aksjonærforhold

Tide AS er eid 100 % av Det Stavangerske Dampskibsselskab AS.

Disponering av årsresultat/utbytte

Årsresultatet for Tide AS (morselskapet) viser et overskudd på NOK 24 millioner. Utbytte som ble vedtatt på generalforsamlingen i 2018 var NOK 11 millioner. I regnskapet for 2018 er derfor dette innregnet, og vi får følgende effekter:

Årsresultat	NOK 24 millioner kroner
Utbetalt utbytte	NOK 11 millioner kroner
Overført fra annen egenkapital	NOK 13 millioner kroner

Konsernets resultat etter skatt ble NOK 55 millioner, tilsvarende NOK 2,42 pr. aksje. Styret foreslår et utbytte pr. aksje på 1,33 pr aksje for 2018, tilsvarende NOK 30 millioner. I henhold til IFRS vil dette utbytte bli innregnet i regnskapet for 2019 etter dette er vedtatt på generalforsamlingen i Tide AS.

Framtidsutsikter

Tide er godt posisjonert til å fortsette den positive utviklingen Tide har som visjon å skape gode reiseopplevelser hver dag. Konsernet, som er den nest største kollektivtrafikk-leverandøren på buss i Norge og den fjerde største i Danmark, opplever et marked med solid vekst. Den norske målsetningen om at all vekst i persontrafikk i de største byene i Norge

skal tas med sykkel, gange eller kollektivtransport, bidrar til at bransjen også i 2019 forventes å få positiv drahjelp fra myndighetene spesielt og samfunnet generelt.

Parallelt med at bussbransjen opplever å være en sentral bidragsyter til at flere reiser kollektivt, skjer det en rivende utvikling både i og utenfor bransjen, både med hensyn til klimavennlig drivstoff, teknologi, nye tjenester og bransjeglidning. Tide har som ambisjon om å være tett på utviklingen, og er stolt av å være del av en bransje som vil være en viktig bidragsyter for å løse utfordringer knyttet til mobilitet og klima.

Den teknologiske utviklingen vil bidra til at en klimavennlig bransje blir enda mer klimavennlig. Elektrisitet og andre alternative drivstoff vil i stor grad ta over fra de fossile drivstoffene de nærmeste årene. Dette gjelder også for bussflåten til Tide, og i løpet av 2019 vil Tide få betydelig økt kompetanse og innsikt innen elektriske busser gjennom anbudsoppstarten i Trondheim. En kompetanse Tide forventer at selskapet vil kunne få god nytte av i senere anbud.

Anbudsaktiviteten i Norge er påvirket av sterk konkurranse, men Tide har gjennom 2018 klart å øke ordreserven på kontrakter med tilfredsstillende marginer. En opplever at markedet har modnet seg noe, men bransjen er fortsatt preget av til dels lave marginer. Dette medfører at Tide jobber aktivt og målrettet for å se på kostnadsstrukturen og effektivisering av driften, både på tradisjonelle måter og gjennom økt bruk av digitale løsninger.

Tide har god aktivitet inn i 2019, og selskapet forventer at det blir et år med store endringer både organisatorisk og driftsmessig grunnet kraftig økning i produksjon. Gjennom 2018 og inn i 2019 har selskapet arbeidet godt med forberedelsene.

Tide vil med etablering i Nord-Norge få styrket kompetansen

om busstdrift i et mer værhardt klima. Man vil også være godt posisjonert for å utvide satsningen på den kommersielle delen av virksomheten til en ny landsdel.

De nye anbudene som skal starte opp i 2019 vil medføre at antall ansatte i Tide vil øke med om lag 20 %. Bussflåten vil vokse med om lag 27 prosent, og årseffekten av økt omsetning vil være i overkant av 30 prosent. Ettersom flere av kontraktene starter opp siste halvdel av 2019, vil helårseffekten av de nye kontraktene komme først i 2020.

Selv om Tide har vunnet en rekke kontrakter i 2018, vil selskapet fremover ha høyt trykk på deltagelse i kommende anbuds konkurranser for å sikre ytterligere fremtidig omsetning og inntjening. Tide vurderer også løpende om det skal delta i anbuds konkurranser i andre segmenter som tog og bane som et ledd i mobilitetsstrategien.

Med flere nyvunnede kontrakter til bedre marginer i Danmark, forventes den danske delen av virksomheten å fortsette den positive resultatutviklingen også i 2019. Tide Danmark sitt primære fokusområde vil også i 2019 være å sikre flere anbud og stabil, kostnadseffektiv drift. Tides kommersielle virksomhet oppnådde en meget god omsetningsvekst i 2018, og det er spesielt den strategiske satsningen på tur som har gitt positiv effekt. Det forventes en fortsatt positiv utvikling i 2019.

Tide har, med solid ordreserve, en god og sterk posisjon for lønnsom drift i årene som kommer, selv om bransjen fortsatt opplever krevende marginer og sterk konkurranse. Selskapet mener fortsatt at en konsolidering i bransjen vil kunne bidra til bedret lønnsomhet over tid. I tillegg forventer Tide at kundenes økende forventninger til sømløse reiser og nye dør-til-dør løsninger vil skape både nye samarbeidsformer og forretningsmuligheter. Tide er godt posisjonert til å kunne ta del i slike muligheter og ønsker å være en aktiv deltaker i den utviklingen som preger transportsamfunnet.

Bergen, 18. mars 2019

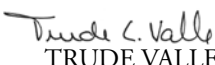

INGVALD LØYNING
Styrets leder

TROND ØSTERHUS
Nestleder

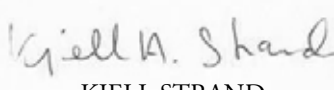

LARS JACOB ENGELSEN
Styremedlem

TORD HELLAND
Styremedlem

MARTIN ØKLAND
Styremedlem

TRUDE VALLE
Ansattstyremedlem

DAGFINN HAGA
Ansattstyremedlem

KJELL STRAND
Ansattstyremedlem

ROGER HARKESTAD
Konsernsjef

Tide AS

Resultatregnskap 01.01.-31.12.

Konsern

2018	2017		Note	2018	2017
		Driftsinntekter			
-	-	Billettinntekter		453 256	445 618
-	-	Kontraktinntekter	3	2 243 521	2 151 766
40 977	40 625	Andre driftsinntekter	3, 21	192 274	184 972
40 977	40 625	Driftsinntekter		2 889 051	2 782 356
4 175	30	Netto salgsgevinst	9	9 550	16 002
		Driftskostnader			
-	-	Varekostnad	4	271 671	283 135
26 320	26 757	Lønnskostnad	6, 16	1 642 697	1 606 078
26 836	22 442	Andre driftskostnader	7, 23	673 956	615 474
53 156	49 199	Sum driftskostnader før leasingkostnader, av- og nedskrivninger		2 588 324	2 504 687
-8 004	-8 543	EBITDAR*)		310 277	293 670
-	-	Leasingkostnader	23	97 878	81 176
-8 004	-8 543	EBITDA**)		212 399	212 494
5 385	4 552	Avskrivning varige driftsmidler	9	175 207	177 096
-13 389	-13 096	Driftsresultat		37 192	35 398
		Finansinntekter og finanskostnader			
46 536	13 508	Finansinntekter		45 067	7 091
10 545	4 394	Finanskostnader		22 471	24 070
35 991	9 114	Netto finansposter	8	22 597	-16 979
22 601	-3 982	Resultat før skattekostnad		59 789	18 419
-1 624	-1 954	Skattekostnad	18	5 090	4 204
24 225	-2 027	Årsresultat		54 699	14 215
		Årsresultat tilordnes:			
-	-	Minoritet andel av årsresultat		6	134
24 225	-2 027	Majoritet andel av årsresultat		54 693	14 082
24 225	-2 027	Sum tilordnet		54 699	14 215
1,07	-0,09	Årsresultat per aksje (NOK)	5	2,42	0,63
1,07	-0,09	Utvannet årsresultat per aksje (NOK)	5	2,42	0,63
		Totalresultat:			
24 225	-2 027	Årsresultat		54 699	14 215
-267	-265	Estimatavvik pensjoner		-374	-313
59	61	Skatt poster som ikke kan reverseres		82	72
		Poster som kan reverseres			
-	-	Verdiregulering kontantstrømsikring		2 204	-2 533
-	-	Omregningsdifferanser		391	4 375
-	-	Skatt poster som kan reverseres		-485	583
24 017	-2 231	Sum totalresultat		56 517	16 399
		Totalresultat tilordnes:			
-	-	Minoritet andel av totalresultat		-209	-209
24 017	-2 231	Majoritet andel av totalresultat		56 726	16 608
24 017	-2 231	Sum tilordnet		56 517	16 399
24 017	-2 231	Totalresultat		56 517	16 399

*) EBITDAR driftsresultat før avskrivninger, leasingkostnader og nedskrivninger

**) EBITDA driftsresultat før avskrivninger og nedskrivninger

Tide AS

Eiendeler pr. 31.12.

Konsern

2018	2017		Note	2018	2017
		Anleggsmidler			
21 314	21 863	Varige driftsmidler	9	865 438	924 532
-	-	Immaterielle eiendeler	10,24	10 611	10 611
458 154	457 254	Investeringer i datterselskaper	10	-	-
-	-	Investeringer i felleskontrollert virksomhet	10	-	-
29 846	1 846	Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	20	33 085	5 112
9 614	7 837	Utsatt skattefordel	18	2 660	8 143
518 928	488 800	Sum anleggsmidler		911 794	948 397
		Omløpsmidler			
-	-	Varelager	11	29 577	25 800
512	574	Kundefordringer	12,20	255 028	254 055
160 893	79 143	Andre kortsiktige fordringer	12,20,21	235 895	149 461
9 499	8 165	Kontanter og bankinnskudd	17, 20	124 172	192 446
170 905	87 882	Sum omløpsmidler		644 672	621 763
689 833	576 682	SUM EIENDELER		1 556 465	1 570 160

Avstemming av egenkapital 01.01.-31.12.

Tide AS	Note	Aksjekapital	Innskutt annen egenkapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Balanse pr. 31. desember 2016		20 304	-	295 418	80 667	396 388
Føringer over utvidet resultat		-	-	-	-204	-204
Årsresultat		-	-	-	-2 027	-2 027
Salg egen aksje		-	29	-	-	29
Utbetalt utbytte	15	-	-	-	-25 000	-25 000
Balanse pr. 31. desember 2017		20 304	29	295 418	53 434	369 185
Føringer over utvidet resultat		-	-	-	-209	-209
Årsresultat		-	-	-	24 225	24 225
Salg egen aksje		-	-	-	93	93
Utbetalt utbytte	15	-	-	-	-11 280	-11 280
Balanse pr. 31. desember 2018		20 304	29	295 418	66 264	382 015

Konsern	Note	Annen egenkapital							Sum egenkapital
		Aksjekapital	Innskutt annen egenkapital	Overkurs	Kontantstrøm sikringer	Omregningsdifferanse	Estimatavvik	Opptjent egenkapital	
Balanse pr. 31. desember 2016		20 304		295 418	13 153	5 513	-258	33 399	367 530
Føringer over utvidet resultat	18	-	-	-	-1 950	4 375	-241	-	2 183
Andre endringer		-	-	-	-	-	-	489	489
Årsresultat		-	-	-	-	-	-	14 215	14 215
Salg av egne aksjer		-	29	-	-	-	-	-	29
Sum inntektsført		-	29	-	-1 950	4 375	-241	14 704	16 915
Utbetalt utbytte	15	-	-	-	-	-	-	-25 000	-25 000
Balanse pr. 31. desember 2017		20 304	29	295 418	11 203	9 888	-499	23 104	359 445
Føringer over utvidet resultat	18	-	-	-	1 719	391	-292	-	1 817
Andre endringer		-	-	-	-	-	-	-146	-146
Årsresultat		-	-	-	-	-	-	54 699	54 699
Sum inntektsført		-	-	-	1 719	391	-292	54 553	56 369
Utbetalt utbytte	15	-	-	-	-	-	-	-11 480	-11 480
Balanse pr. 31. desember 2018		20 304	29	295 418	12 921	10 279	-791	66 377	404 534

Fond for urealiserte gevinster	Konsern	
	Renteutbytte avtaler	Sum
Balanse pr. 31. desember 2016	-	-
Årets endring	-2 533	-2 533
Skatt årets endring	583	583
Urealiserte tap overført annen egenkapital	1 950	1 950
Balanse pr. 31. desember 2017	-	-
Årets endring	2 204	2 204
Skatt årets endring	-485	-485
Urealiserte tap overført annen egenkapital	-1 719	-1 719
Balanse pr. 31. desember 2018	-	-

Tide AS

Kontantstrømoppstilling 01.01.-31.12.

Konsern

2018	2017		Note	2018	2017
		Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter			
22 601	-3 982	Resultat før skattekostnad		59 789	18 419
5 385	4 552	Avskrivning varige driftsmidler	9	175 207	177 096
-4 175	-30	Tap/(gevinst) ved salg av varige driftsmidler	9	-9 550	-16 002
-35 991	-9 114	Netto finansposter	8	-22 597	16 979
-	-	Endring i varelager		-3 777	1 994
62	-208	Endring i kundefordringer		-973	-84 534
762	674	Endring i leverandørgjeld		24 288	21 627
-736	-631	Endring i pensjonsforpliktelse	16	-1 474	-1 317
-	-	Endring i annen kortsiktig gjeld	13	-17 275	-34 536
27 730	-9 205	Endring i andre tidsavgrensingsposter		-15 196	45 016
15 639	-17 942	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		188 443	144 742
		Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter			
4 175	30	Innbetalinger ved salg av varige driftsmidler		18 051	58 243
-4 837	-1 689	Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	9	-56 751	-60 178
-	-	Andre investeringsaktiviteter		27	-
-	-	Utbetaling av lån fra datterselskap	21	-	-
-31 773	-31 235	Utbetaling av lån til datterselskap	21	-	-
-78 700	-40 000	Utbetaling av lån til mor		-78 700	-40 000
-	-	Netto kontanteffekt ved konsernetablering/fusjon		-	854
1 000	-	Innbetalinger ved salg av aksjer		-	-
-	-	Utbetalinger ved kjøp av aksjer		-	-2 943
2 879	3 189	Inntekter fra investeringer i datterselskap	8	-	-
-1 900	-9 893	Utbetaling til andre investeringer		-	-
4 272	3 625	Mottatte renter		5 393	4 101
3 754	2 990	Mottatt utbytte	8	11 674	2 990
-101 130	-72 983	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-100 306	-36 933
		Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter			
-2 914	-1 573	Betalte renter		-22 569	-24 070
-	66 961	Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld	20	26 041	89 916
-15 610	-10 828	Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	20	-148 494	-136 785
116 629	67 915	Endring konsernkontoordning		-	-
-11 280	-25 000	Utbetaling av utbytte	15	-11 280	-25 000
86 825	97 475	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		-156 302	-95 939
1 334	6 550	Netto endring likvider gjennom året		-67 340	11 870
-	-	Valutagevinst-/tap på kontanter og kontantekvivalenter		-110	3
8 165	1 615	Betalingsmidler 01.01.		192 446	180 573
9 499	8 165	Betalingsmidler 31.12.		124 172	192 446
-	-	Bundne midler (skattetrekk)	19	62	62
-	-	Betalingsmidler i utenlandsk valuta		28 167	7 224

Betalingsmidler består av kontanter i kasse og i bank.

I konsernet er det foretatt investeringer ved finansiell leasing i 2018 på totalt 68 millioner. I 2017 var det 35 millioner som ble investert ved finansiell leasing, hvorav 9 millioner gjaldt Tide AS. I 2018 er det ikke foretatt investeringer ved finansiell leasing i Tide AS. Dette er ikke-kontante poster som er trukket ut fra kontantstrømmen i postene tilgang og langsiktig gjeld. Avdrag på finansiell leasing 2017 er reklassifisert til utbetaling ved nedbetaling av langsiktig gjeld med 23 millioner.

Noter

22	Note 1	Regnskapsprinsipper
32	Note 2	Vesentlige estimater og usikkerheter
34	Note 3	Kontraktsinntekter og spesifikasjon av andre driftsinntekter
35	Note 4	Varekostnad
35	Note 5	Resultat per aksje
36	Note 6	Lønnskostnader, antall ansatte, ytelser og lån til ansatte
38	Note 7	Spesifikasjon av andre driftskostnader
38	Note 8	Netto finansposter
39	Note 9	Varige driftsmidler
41	Note 10	Datterselskaper
41	Note 11	Varelager
42	Note 12	Kortsiktige fordringer
43	Note 13	Annen kortsiktig gjeld
43	Note 14	Aksjekapital, overkurs og aksjonærinformasjon
45	Note 15	Utbytte
45	Note 16	Pensjoner
48	Note 17	Rentebærende gjeld og pantsettelse
50	Note 18	Skatt
52	Note 19	Garanti- og kausjonsansvar
52	Note 20	Finansielle instrumenter og risikostyring
60	Note 21	Nærstående parter
62	Note 22	Segmentinformasjon
64	Note 23	Operasjonelle leieavtaler
64	Note 24	Endringer i konsernets struktur
65	Note 25	Hendelser etter balansedagen
65	Note 26	Betingede forpliktelser

Note 1 Regnskapsprinsipper

Generelt

Tide AS er et norsk allmennaksjeselskap og ble stiftet 23. oktober 1880. Selskapet har organisasjonsnummer 912 423 921. Selskapet har sitt hovedkontor i Møllendalsveien 1 a, 5893 Bergen, Norge.

Det Stavangerske Dampskibsselskab AS kjøpte i 2017 alle aksjene i Tide AS og som følge av dette ble Tide tatt av børs den 23. februar 2017.

Tide AS er morselskap i et konsern, og datterselskapene har igjen ytterligere datterselskaper. En oversikt over konsernselskapene finnes i Note 10, mens konsernets virksomhet er nærmere forklart i Note 22. Konsernselskapene blir i det videre samlet omtalt som Tide, mens morselskapet betegnes Tide AS.

Tide er et av de største privateide transportselskaper innen kollektivtransport i Norge og Danmark. Tide driver rutetrafikk med buss og turbussvirksomhet, samt opplevelsesreiser.

Dette årsregnskapet ble vedtatt av selskapets styre 18. mars 2019.

Regnskapsprinsipper

Bekreftelse finansielt rammeverk

Konsern- og selskapsregnskapet til Tide AS er utarbeidet i samsvar med International Financial Reporting Standards (IFRS) og fortolkninger fra IFRS fortolkningskomité (IFRIC), som fastsatt av EU, publisert av International Accounting Standards Board (IASB) og som er pliktig per 31. desember 2018. Til slutt i denne prinsippnoten er det tatt inn en oversikt over endringer i standarder og fortolkninger siste år, status på frivillige standarder og tolkninger, samt en kort omtale av hvordan Tide har forholdt seg til disse.

Årsregnskapet er avlagt under forutsetningen om fortsatt drift.

Grunnlag for utarbeidelse

Historisk kost er lagt til grunn ved utarbeidelse av årsregnskapet med unntak av finansielle instrumenter tilgjengelig for salg og derivater. Disse er vurdert til virkelig verdi.

Viktige forutsetninger og regnskapsestimater

Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS innebærer at ledelsen må utøve skjønn gjennom bruk av forutsetninger som har påvirket estimater for eiendeler, gjeld, inntekter,

kostnader og opplysninger om potensielle forpliktelser. Estimater og forutsetninger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring kombinert med forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på vurderingstidspunktet. Fremtidige hendelser kan imidlertid medføre at forutsetninger endrer seg. Effekten av endringene blir regnskapsført når en med tilstrekkelig sikkerhet kan fastsette de nye estimatene i samsvar med gjeldende regnskapsregler.

Finansielle eiendeler og gjeld til virkelig verdi

Tide har enkelte finansielle eiendeler og finansielle derivater regnskapsført til virkelig verdi. Ved beregning av virkelig verdi legges estimater til grunn som i hovedsak er basert på observerbare priser og kan endres over tid. Endringer i forutsetninger vil medføre endringer i balanseførte verdier med effekter over resultatregnskapet.

Anleggsmidler

Tide vurderer løpende forventet brukstid og restverdi på anleggsmidler. Dette har betydning for årlige avskrivninger. Videre vurderer Tide anleggsmidlenes verdi og hvorvidt det er behov for å gjøre nedskrivninger. Disse vurderingene involverer en stor grad av skjønn. Det vises her til Note 9, varige driftsmidler og Note 2, vesentlige estimater og usikkerhet.

Estimerte avsetninger for tap på kontrakter

Tide gjennomfører årlige tester for å vurdere avsetning for tap på kontrakter hvor det er negative driftsresultater, og dermed indikasjoner på mulig avsetningsbehov. For varige driftsmidler som benyttes i kontraktene gjennomføres først nedskrivningstest, se omtale ovenfor. Deretter måles nåverdien av fremtidige kontantstrømmer for den enkelte kontrakt. Disse vurderingene involvere en stor grad av skjønn. Det vises til Note 2, vesentlige estimater og usikkerhet, for nærmere beskrivelse.

Pensjonsforpliktelser

Tide har forpliktelser knyttet til de ansattes opptjente pensjonsrettigheter knyttet til ytelsesbasert pensjonsordninger. Beregningene innebærer at Tide må fastsette økonomiske og demografiske forutsetninger. Endringer i forutsetningene kan gi betydelige utslag på de beregnede forpliktelser med konsekvens for fremtidige pensjonskostnader. Det viser til Note 16, pensjoner, for nærmere beskrivelse av hvilke forutsetninger som er lagt til grunn.

I det følgende blir Tides regnskapsprinsipper presentert. Disse er fulgt for alle år som er omfattet av dette årsregnskapet, dersom ikke annet er positivt sagt.

a) Klassifisering av balanseposter

Eiendeler som er knyttet til varekretsløpet er klassifisert som omløpsmidler.

Fordringer blir klassifisert som omløpsmidler dersom de skal tilbakebetales i løpet av ett år etter utbetalingstidspunktet. Andre eiendeler blir klassifisert som anleggsmidler.

For gjeld er analoge kriterier lagt til grunn.

b) Konsolideringsprinsipp

Konsernregnskapet omfatter morselskapet og enheter kontrollert av Tide AS (datterselskaper) datterselskapene.

Kontroll er oppnådd når selskapet har makt over investeringen, er eksponert for, eller har rettigheter til variabel avkastning fra involveringen i investeringen, samt har evne til å bruke sin makt til å påvirke avkastningen. Virkningen av potensielle stemmeretter som kan utøves eller konverteres på balansedagen tas med i vurderingen. Når selskapet ikke har majoriteten av stemmeberettigede aksjer, har det kontroll over investeringen når stemmeretten er nok til å gi det den praktiske evnen til å påvirke de relevante aktivitetene til investeringen alene.

Inntekter og kostnader fra datterselskaper som er ervervet eller avhendet i løpet av året medtas eller unntas fra konsolidert resultatregnskap på det tidspunkt Tide oppnår eller avgir kontroll. Totalresultatet fra datterselskapene henføres til aksjonærer og ikke-kontrollerende eierinteresser selv om dette medfører en negativ ikke-kontrollerende eierinteresse.

Konsernregnskapet er utarbeidet som om konsernet var én økonomisk enhet. Transaksjoner og mellomværende mellom selskapene, inkludert internfortjeneste og urealisert gevinst og tap i konsernet, er eliminert. Konsernregnskapet er utarbeidet etter ensartede prinsipper, ved at datterselskapene følger de samme regnskapsprinsippene som morselskapet.

Endringer i konsernets eierinteresser i datterselskaper som medfører at konsernet ikke mister kontroll over datterselskapet, regnskapsføres som en egenkapitaltransaksjon. Differansen mellom bokført verdi av den ikke-kontrollerende eierinteressen og virkelig verdi av vederlaget innregnes direkte i opptjent egenkapital.

Virksomhets sammenslutninger

Oppkjøp av virksomheter regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Vederlaget som er ytt måles til virkelig verdi (på dato for overtakelsen) av overførte eiendeler, pådratte forpliktelser og utstedte egenkapitalinstrumenter. Inkludert i vederlaget er også virkelig verdi av alle eiendeler eller forpliktelser som følge av avtale er betinget. Utgifter som er direkte henførbare til virksomhets sammenslutninger

kostnadsføres når de påløper.

Identifiserbare eiendeler, og gjeld regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet, med unntak av utsatt skattefordeler og -forpliktelser. Dersom summen av vederlaget, balanseført beløp av ikke-kontrollerende eiere og virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet av tidligere eierinteresser overstiger virkelig verdi av identifiserbare nettoeiendeler i det oppkjøpte selskapet, balanseføres differansen som goodwill. Hvis summen er lavere enn selskapets nettoeiendeler, resultatføres differansen umiddelbart.

Når virksomhet erverves i flere trinn skal eierandelen fra tidligere kjøp verdsettes på nytt til virkelig verdi på kontrolltidspunktet med resultatføring av verdiendringen.

Endring i virkelig verdi av betinget vederlag som oppstår som følge av tilleggsinformasjon innhentet innen et år fra oppkjøpstidspunktet om fakta og forhold som eksisterte på oppkjøpstidspunktet, blir justert retrospektivt med tilsvarende endring i goodwill.

Betinget vederlag betalt av kjøper innregnes til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Betinget vederlag er klassifisert som en eiendel eller forpliktelse og er målt til virkelig verdi med endring i virkelig verdi innregnet i resultatregnskapet eller som en endring i totalresultatet. Betinget vederlag som ikke faller inn under IAS 39 er målt i samsvar med gjeldende IFRS. Betinget vederlag som er klassifisert som egenkapital blir ikke målt på nytt i senere rapporteringsperioder og justeringer blir innregnet i egenkapitalen.

Dersom regnskapsføringen for en virksomhets sammenslutning ikke er fullstendig ved slutten av rapporteringsperioden, der sammenslutningen foretas, så rapporterer Tide foreløpig verdier for eiendeler og gjeld der virkelig verdi er ufullstendig. Disse midlertidige verdiene justeres løpende innen de neste tolv måneder for å reflektere ny informasjon som er innhentet om forhold som eksisterte på oppkjøpsdatoen som ville ha påvirket verddivurderingen på oppkjøpsdatoen om de var kjent.

Omorganiseringer med uendret eierskap

Omorganiseringer med uendret eierskap videreføres i selskapsregnskapet til de verdiene investeringene var regnskapsført til umiddelbart før omorganiseringen.

Datterselskaper

Investeringer i datterselskaper vurderes etter kostmetoden i selskapsregnskapet.

>> Note 1 Regnskapsprinsipper (forts)

c) Måling av virkelig verdi

Tide måler finansielle instrumenter, som derivater, og ikke-finansielle eiendeler til virkelig verdi på hver balansedato og alle identifiserte eiendeler og gjeld ervervet gjennom virksomhetssammenslutninger til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Alle eiendeler og gjeld som måles til virkelig verdi på balansedagen eller som er beskrevet i årsrapporten er kategorisert innenfor virkelig verdi hierarkiet. Basert på laveste inputnivå som er vesentlig for målingen av virkelig verdi er disse definert som følger:

- Nivå 1: Virkelig verdi måles ved bruk av ikke-justerte noterte priser fra aktive markeder for identiske eiendeler og forpliktelser
- Nivå 2: Virkelig verdi måles ved bruk av direkte eller indirekte observerbar input annet enn laveste nivå
- Nivå 3: Virkelig verdi måles ved bruk av ikke observerbar input

Ved estimering av virkelig verdi av eiendeler og gjeld bruker Tide observerbare markedsdata så langt det lar seg gjøre. Hvor input på nivå 1 ikke er tilgjengelig kan Tide bruke tredjepart kvalifiserte verdsetterer for å utføre verddivurderingen. Tide har ikke vesentlige ikke-finansielle eiendeler og gjeld som må måles til virkelig verdi på hver balansedag.

For eiendeler og gjeld som innregnes i konsernselskapet regelmessig vurderer Tide om det har vært omklassifiseringer mellom de ulike nivåene i hierarkiet (basert på laveste inputnivå som er vesentlig for målingen av virkelig verdi) på hver balansedato.

d) Segmentrapportering

Driftssegmenter rapporteres på samme måte som ved intern rapportering til selskapets øverste beslutningstakere. Selskapets øverste beslutningstaker, som er ansvarlig for allokering av ressurser til og vurdering av inntjening i driftssegmentene, er definert som konsernledelsen.

”Armlengdes avstand” er lagt til grunn for prising av interne varer og tjenester. Segmentresultat, eiendeler og forpliktelser inkluderer poster som relaterer seg direkte til segmentene. Dette inkluderer også inntekter og kostnader til konsernadministrasjon. Segmentinformasjonen er rapportert i samsvar med Tides regnskapsprinsipper. Gevinster og tap fra konserninterne overføringer, konsernbidrag og utbytte er ikke inkludert i resultatene fra segmentene. Elimineringer i balansen omfatter i hovedsak interne fordringer og gjeld.

e) Valuta

Funksjonell valuta

Tide presenterer årsregnskapet i norske kroner (NOK), som også er funksjonell valuta i alle selskapene i konsernet med

unntak av Tide Bus Danmark A/S og selskapets datterselskap som har danske kroner (DKK) og euro (EUR) som funksjonell valuta. Alle beløp i årsregnskapet er i hele tusen NOK, hvis ikke annet spesifikt er oppgitt.

Transaksjoner i utenlandsk valuta

I selskapenes regnskaper blir transaksjoner i annen valuta enn selskapets funksjonelle valuta innregnet basert på valutakursen på transaksjonstidspunktet. Realisert valutagevinst eller -tap ved oppgjør og omregning av pengeposter i fremmed valuta til kursen på balansedagen resultatføres. Pengeposter i valuta er vurdert til kursen på balansedagen ved utgangen av regnskapsperioden. Dersom valutaposisjonen anses som kontantstrømsikring, regnskapsføres gevinst eller tap som del av utvidet resultat frem til den sikrede eiendel / gjeld realiseres, hvorpå dette resultatføres.

Omregning til NOK for utenlandske virksomheter

Resultatregnskap og balanse for konsernselskaper med funksjonell valuta forskjellig fra presentasjonsvalutaen regnes om på følgende måte:

- Balanseposter omregnes til norske kroner med valutakursen på balansedagen.
- Resultatposter omregnes til norske kroner ved å benytte årlig gjennomsnittskurs for hver måned. Ved store transaksjoner og hendelser benyttes transaksjonskurs, da den vil gi et bedre estimat enn ved bruk av gjennomsnittskurs.
- Omregningsdifferanser føres mot utvidet resultat og spesifiseres separat i oppstillingen over egenkapitalen.

Ved salg av hele eller deler av utenlandsk virksomhet omklassifiseres tilhørende omregningsdifferanse fra utvidet resultat og over resultatet som en del av gevinsten eller tapet ved salget.

f) Inntektsføring

Driftsinntekter fra kontrakter med kunder innregnes når kontrollen over en vare eller tjeneste er overført til kunden og i henhold til det beløp som reflekterer hva konsernet forventer å motta for varen eller tjenesten. Konsernet har konkludert med at det er prinsippal i dets inntektsstrømmer, fordi det kontrollerer varene og tjenestene før disse overføres til kunden. Konsernet innregner inntekter fra salg av tjenester over tid, da kunden samtidig mottar og forbruker fordeler etter hvert som konsernet tilbyr disse. Den metoden som anvendes er den som best reflekterer overføringen av kontroll.

Dersom vederlaget avtalt i en kontrakt omfatter et variabelt beløp, estimerer konsernet vederlaget som det er berettiget til i bytte mot overføring av de avtalte tjenestene til en kunde. Det variable vederlaget blir estimert på tidspunktet for kontraktsinngåelse og begrenset (tilbakeholdt) inntil det er

«svært sannsynlig» at en «betydelig» reversering av estimert inntekt ikke vil forekomme i etterfølgende perioder. Konsernet har valgt å benytte seg av den praktiske løsningen for utgifter knyttet til oppnåelse av en kontrakt som tillater at konsernet løpende kostnadsfører slike utgifter.

Inntektene inkluderer i hovedsak følgende elementer:

Billettinntekter

Billettinntekter omfatter inntekter fra kommersiell passasjerfrakt, deriblant reiseliv, kystbuss, flybuss mm. Mesteparten av dette er kontantsalg med unntak av reiselivsinntekter som består hovedsakelig av kredittsalg via reisebyråer.

Kontraktinntekter

Kontraktinntekter er i all hovedsak vederlag for kollektivtjenester i anbudskontrakter med det offentlige. Salg av tjenester resultatføres i den perioden leveransen utføres. For de fleste anbudskontrakter er inntektsføringen lineær, men den kan i enkelte tilfeller variere fra periode til periode. Krav på kontraktinntekt blir balanseført som en fordring dersom inntektene ikke fullt ut er innbetalt per årsskiftet

Renteinntekter

Renteinntekter blir resultatført etter hvert som inntektene blir opptjent basert på den effektive-rente-metoden. Ved nedskrivning av lån og fordringer, reduseres fordringens balanseførte verdi til gjenvinnbart beløp. Gjenvinnbart beløp er estimert fremtidig kontantstrøm diskontert med opprinnelig effektiv rente. Etter nedskrivning resultatføres renteinntekter basert på amortisert kost og opprinnelig effektiv rentesats.

Inntekter fra utbytte

Utbytteinntekter resultatføres når rett til å motta betaling oppstår.

g) Offentlige tilskudd

Driftstilskudd

Tilskudd som kompenserer for kostnader eller manglende inntekter blir resultatført i samme år som kostnaden eller den manglende inntekten tilskuddet er ment å kompensere, og klassifiseres i henholdsvis som kostnadsreduksjon eller driftsinntekt.

h) Immaterielle eiendeler

Immaterielle eiendeler med begrenset økonomisk levetid og som anskaffes separat regnskapsføres til anskaffelseskost. Slike eiendeler har begrenset utnyttbar levetid, og føres til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte avskrivninger. De avskrives lineært over forventet økonomisk levetid, og

behandles for øvrig på samme måte som varige driftsmidler i regnskapet.

Anskaffelseskost for disse eiendelene avskrives lineært over følgende perioder:

Markedsrelaterte eiendeler 1 – 5 år

i) Varige driftsmidler

Varige driftsmidler med begrenset levetid regnskapsføres til anskaffelseskost. Disse blir avskrevet lineært over forventet økonomisk levetid. Varige driftsmidler er således vurdert til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte av- og nedskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer lånekostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmidlet. Ikke-ferdigstilte varige driftsmidler regnskapsføres som anlegg under utføring. Når eiendeler er solgt eller avhendet, blir anskaffelseskost og akkumulerte av- og nedskrivninger tilbakeført i regnskapet. Eventuelle tap eller gevinster fra salget i forhold til bokført verdi umiddelbart før realisasjonen blir resultatført.

Utgifter forbundet med normalt vedlikehold og reparasjoner blir løpende kostnadsført i resultatregnskapet. Utgifter ved større utskiftinger og fornyelser som øker driftsmiddelets verdi vesentlig, balanseføres og avskrives planmessig. Ved utskiftinger som balanseføres, resultatføres gjenværende bokført verdi av de komponenter som skiftes ut.

Kostpris med fradrag for utrangeringsverdi blir avskrevet lineært fra kjøpstidspunktet over forventet økonomisk levetid på følgende måte:

Utstyr og inventar	3 - 5 år
Dataskystemer	7 - 9 år
Busser	9 - 14 år
Eiendommer	25 - 30 år
Tomter	ingen avskrivning

Avskrivningsperiode og –metode blir vurdert hvert år for å sikre at metoden og perioden som blir benyttet samsvarer med de økonomiske realitetene til anleggsmiddelet. Tilsvarende gjelder for utrangeringsverdier. Anlegg under utføring avskrives ikke.

Kjøp og salg av varige driftsmidler vurderes som en del av den ordinære driften til selskapet. Gevinst og tap ved salg blir presentert netto på egen linje i resultat og regnskap.

j) Leieavtaler og leie av varige driftsmidler

Leieavtaler der en vesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap fortsatt ligger hos utleier, klassifiseres som

>>

>> Note 1 Regnskapsprinsipper (forts)

operasjonelle leieavtaler. Leiebetaling ved operasjonelle avtaler (med fradrag for eventuelle økonomiske insentiver fra utleier) kostnadsføres lineært over leieperioden.

Tide leier varige driftsmidler som busser. Leieavtaler knyttet til varige driftsmidler hvor Tide i hovedsak innehar all risiko og avkastning knyttet til eierskapet, klassifiseres som finansielle leieavtaler. Finansielle leieavtaler balanseføres ved leieperiodens begynnelse til det laveste av virkelig verdi på leide driftsmidler og nåverdien av den samlede minimumsleie.

Hver leiebetaling allokeres mellom et avdragsselement og et renteelement på en slik måte at det oppnås en konstant rentekostnad på utestående balanseført leieforpliktelse. Rentekostnaden resultatføres som finanskostnad. Leieforpliktelsen, med fradrag for rentekostnadene, klassifiseres som kortsiktig eller langsiktig gjeld til kredittinstitusjoner, avhengig av forfallstidspunkt. Varige driftsmidler anskaffet gjennom en finansiell leieavtale avskrives over forventet brukstid eller leieperioden dersom denne er kortere. Restverdi/gjenkjøpsverdi vil være nedre grense for eiendelenes bokførte verdi.

k) Nedskrivning av ikke-finansielle anleggsmiddel

Tide vurderer balanseført beløp for eiendeler og identifiserbare immaterielle eiendeler årlig eller oftere hvis hendelser og endringer i forutsetninger indikerer at balanseført beløp ikke er gjenvinnbart. Ved indikasjoner på behov for nedskrivning vil det bli vurdert om gjenvinnbart beløp på anleggsmidlene relatert til den tilhørende vurderingsenheten overstiger regnskapsført verdi. Gjenvinnbart beløp for en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet er det høyeste av vurderingsenhetens bruksverdi og netto salgsverdi. Med bruksverdi menes nåverdien av fremtidige kontantstrømmer som forventes å oppstå fra vurderingsenheten mens netto salgsverdi defineres som differansen mellom markedsverdi på balansedagen og antatte salgskostnader. I de tilfeller anleggsmidlene i vurderingsenheten er bundet opp i kontrakter (f.eks. anbudskontrakter) og ikke kan realiseres uten at kontraktsbrudd kan påberopes av avtalepart, benyttes bare bruksverdi som et alternativ for gjenvinnbart beløp.

Fremtidige kontantstrømmer omfatter vurderingsenhetens kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter før skatt tillagt tilhørende anleggsmidlers terminalverdi ved utløp av de kontrakter som eventuelt er grunnlaget for vurderingsenheten. Erstatningsinvesteringer inkluderes i de fremtidige kontantstrømmene ved beregning av bruksverdi, mens investeringer som øker kapasiteten holdes utenfor.

Dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn regnskapsført verdi, vil anleggsmidlene bli nedskrevet til denne verdien. Eventuell goodwill blir redusert først.

Nedskrivningen blir tilbakeført dersom grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede. Tilbakeføringer skjer til den bokførte verdien eiendelen ville hatt dersom ingen nedskrivning hadde vært registrert for driftsmiddelet. Det er unntak for goodwill, som ikke har en slik tilbakeføringsadgang.

l) Anleggsmidler holdt for salg

Anleggsmidler blir klassifisert som holdt for salg når deres balanseførte verdi i hovedsak vil bli realisert ved en salgstransaksjon og et salg er vurdert som svært sannsynlig. Klassifisering til holdt for salg skjer fra og med det tidspunktet anleggsmidlene er besluttet solgt og eiendelene er aktivt markedsført til en pris som er rimelig sett i forhold til eiendelenes virkelige verdi. Videre er det en betingelse for klassifisering som holdt for salg at salget forventes innregnet innen ett år etter beslutningen om salg er tatt og at det er usannsynlig at det vil bli gjort betydelige endringer i planene om salg, herunder at disse vil bli trukket tilbake. Fra tidspunktet for klassifisering til holdt for salg foretas ikke avskrivninger på eiendelene. Måling skjer til laveste av balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter.

m) Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter er definert som enhver kontrakt som både gir opphav til en finansiell eiendel for et foretak og en finansiell forpliktelse eller egenkapitalinstrument for et annet foretak. Finansielle instrumenter omfatter blant annet derivater, bankinnskudd, aksjeinvesteringer, fordringer, lån fra kredittinstitusjoner, leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld eksklusiv offentlig gjeld. Forskuddsbetalte kostnader og inntekter er her unntatt.

Finansielle eiendeler og finansielle forpliktelser innregnes i Tides konsoliderte oppstilling av eiendeler og gjeld når Tide blir part i de kontraktsmessige vilkårene til instrumentet.

Alle finansielle eiendeler som ikke regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet, balanseføres første gang til virkelig verdi med tillegg av transaksjonsutgifter. Finansielle eiendeler som føres til virkelig verdi over resultatet regnskapsføres ved anskaffelsen til virkelig verdi og transaksjonsutgiftene resultatføres. Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg og finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet måles til virkelig verdi etter førstegangs balanseføring. Utlån og fordringer måles i senere perioder til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden.

Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter og kontantekvivalenter inkluderer kontanter, bankinnskudd og andre betalingsmidler med forfallsdato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelse.

Kundefordringer og andre langsiktig- og kortsiktige fordringer
Kundefordringer og andre kortsiktige fordringer regnskapsføres ved førstegangsregistrering til virkelig verdi og deretter til amortisert kost. Fordringer med løpetid kortere enn tre måneder neddiskonteres normalt ikke. Fordringer som forfaller mer enn tre måneder etter balansedagen blir regnskapsført til amortisert kost redusert for tap på verdifall. Effektiv rente på rentebærende instrumenter resultatføres under finansinntekter.

Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg

Finansielle eiendeler som er tilgjengelig for salg innregnes ved førstegangsregistrering til virkelig verdi. Disse vurderes senere til virkelig verdi og endringer i virkelig verdi innregnes i konsolidert oppstilling over totalresultatet, frem til eiendelen selges eller er vurdert å være gjenstand for verdifall, hvorpå akkumulerte gevinster eller tap innregnet i egenkapitalen medtas i resultatregnskapet for perioden.

Utbytte på aksjer som er tilgjengelig for salg føres over resultatet, under finansinntekter, når Tides rett til utbyttet er fastslått.

Leverandørgjeld og andre kortsiktige forpliktelser

Leverandørgjeld og andre kortsiktige forpliktelser måles til virkelig verdi på etableringstidspunktet og regnskapsføres deretter til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv rente metoden. Kortsiktige forpliktelser som forfaller innen tre måneder neddiskonteres normalt ikke.

Rentebærende lån

Rentebærende lån innregnes ved førstegangs balanseføring til virkelig verdi redusert for transaksjonskostnader. Etterfølgende regnskapsføring er til amortisert kost, hvor eventuell forskjell mellom kost og innløsningsbeløp innregnes over løpetiden som en del av den effektive renten.

Derivater

Et derivat er et finansielt instrument med alle følgende karakteristikk:

- Verdien på instrumentet blir endret som et resultat av endringer i rente, kurs eller pris på et underliggende objekt.
- Instrumentet krever ingen eller liten initiell investering.
- Instrumentet blir gjort opp på en fremtidig dato.

Derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt derivatkontrakten inngås, og deretter løpende til virkelig verdi. Regnskapsføringen av tilhørende gevinster og tap avhenger av hvorvidt derivatet er utpekt som et sikringsinstrument og eventuelt type sikring. Tide øremerker enkelte derivater til sikring av variabilitet i kontantstrømmer knyttet til en særskilt risiko i en balanseført eiendel, forpliktelse eller svært

sannsynlig planlagt transaksjon (kontantstrømsikring)

Regnskapsføring som sikring (sikringsbøkføring) har til formål å ta høyde for motsvarende hendelser av verdiendringer i kontantstrømmene for sikringsinstrument og sikringsobjekt. Følgende krav må være oppfylt for at sikringsbøkføring skal kunne brukes:

- Sikringsrelasjonen må utpekes og dokumenteres ved etablering, inkl. foretakets målsetting og strategi for risikostyring.
- Sikringen må ved inngåelse forventes å være høyst effektiv gjennom sikringsperioden (80 % - 125 %).
- Ved sikring av fremtidige kontantstrømmer må den fremtidige transaksjonen som er underlagt sikring være høyst sannsynlig.
- Sikringseffektivitet må løpende kunne måles på en pålitelig måte.
- Faktisk sikringseffektivitet må måles og dokumenteres. Verdiendringen på sikringsinstrumentet må motvirke 80 % til 125 % av endringene i sikringsobjektet gjennom hele perioden.

Virkelig verdi for derivater måles basert på noterte markedspriser når disse er tilgjengelige. Når noterte markedspriser ikke er tilgjengelige, estimerer Tide virkelig verdi ved bruk av verdsettelsesmodeller hvor observerbar markedsinformasjon benyttes i så stor utstrekning som mulig. Gevinst eller tap som følge av endringer i virkelig verdi innregnes i resultatregnskapet med mindre derivatet er utpekt og effektivt som sikringsinstrument, hvorpå tidspunktet for innregning i resultatet vil avhenge av type sikringsrelasjon.

Et derivat blir klassifisert som anleggsmidler eller langsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid er mer enn tolv måneder og som omløpsmidler eller kortsiktige forpliktelser hvis gjestående løpetid er mindre enn tolv måneder.

Kontantstrømsikring

Ved sikring av fremtidige transaksjoner (kontantstrømmer) skal den effektive delen av gevinster eller tap på sikringsinstrumentet føres midlertidig over utvidet resultat og mot egenkapitalen. Når den sikrede transaksjonen skjer, blir egenkapitalføringen reversert og resultatført mot den posten sikringen gjelder i samme periode som den sikrede transaksjonen påvirker resultatet. Tilsvarende reversering og resultatføring gjennomføres dersom sikringen avbrytes eller regnes som ineffektiv. Markedsverdien på den inngåtte sikringsavtalen er beregnet med grunnlag i den pris som er fastsatt basert på aktuelle kurser i markedet på rapporteringsdagen.

Gevinster og tap som oppstår ved endringer i virkelig verdi på

>> **Note 1 Regnskapsprinsipper (forts)**

derivater og som ikke kvalifiserer for sikringsføring, innregnes i resultatregnskapet.

Verdifall på finansielle eiendeler

På hver balansedag vurderer Tide om det finnes objektive indikatorer som tyder på verdiforringelse av enkelte eiendeler eller grupper av finansielle eiendeler.

(i) For eiendeler (aksjer) klassifisert som tilgjengelig for salg vil et betydelig eller langvarig fall i virkelig verdi under anskaffelseskost være en indikator på at aksjen er verdiforringet. Dersom slike objektive indikatorer foreligger for finansielle eiendeler tilgjengelig for salg, tas det samlede tapet – målt som differansen mellom anskaffelseskost og dagens virkelige verdi, fratrukket eventuelt tidligere resultatførte nedskrivninger – ut av egenkapitalen og regnskapsføres i resultatregnskapet. Verdiforringelse på aksjer og tilsvarende instrumenter ført i resultatregnskapet reverseres ikke gjennom resultatregnskapet.

(ii) For eiendeler klassifisert til amortisert kost vil Tide se ved hver balansedag om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller gruppe av eiendeler har falt i verdi. Tap ved verdifall innregnes bare dersom det er objektive indikasjoner på verdifall som er et resultat av en eller flere hendelser som har inntruffet etter førstegangsinnregningen (en tapshendelse) og denne tapshendelsen påvirker fremtidige estimerte kontantstrømmer på en måte som kan måles pålitelig. Dersom slike objektive indikasjoner foreligger for eiendeler klassifisert til amortisert kost, tas det samlede tapet – målt som differansen mellom eiendelens balanseførte verdi og nåverdien av de estimerte fremtidige kontantstrømmer diskontert med den finansielle eiendelens effektive rente – til reduksjon av eiendelens balanseførte verdi og regnskapsføres i resultatregnskapet.

iii) For kundefordringer blir det anvendt en forenklet metode for beregning av tapsavsetninger. Tapsavsetningene blir målt basert på forventet kredittap over levetiden for hver rapporteringsperiode, og ikke basert på 12-måneders forventet tap. Konsernet har laget en avsetningsmatrise som er basert på historiske kredittap, justert for fremadrettede faktorer for den spesifikke kunde og den generelle økonomiske situasjonen. Avsetningen utgjør forskjellen mellom pålydende og gjenvinnbart beløp, som er nåverdien av forventede kontantstrømmer, diskontert med opprinnelig effektiv rente. Bokført verdi av kundefordringene reduseres ved bruk av en avsetningskonto, endringer i avsetningen resultatføres som andre driftskostnader. Når en kundefordring er tapt, blir den ført mot avsetningskontoen for tap på fordringer. Eventuelle senere innbetalinger på tidligere tapsførte fordringer resultatføres under andre driftskostnader.

n) Varelager

Lager av innkjøpte varer er verdsatt til laveste verdi av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi. Anskaffelseskost tilordnes ved bruk av «først inn først ut»-prinsippet (FIFU-metoden). Anskaffelseskost for varelager omfatter alle kjøpsutgifter, bearbeidingsutgifter og andre utgifter som er påløpt for å bringe varene til deres sted/lokasjon og tilstand på balansedagen. Netto realisasjonsverdi er estimert salgspris fratrukket salgskostnader.

Det blir gjennomført nedskrivning for påregnelig ukurans, det vil si differanse mellom kostpris og en lavere netto realisasjonsverdi.

o) Aksjekapital og overkurs

Ordinære aksjer klassifiseres som egenkapital. Utgifter som knytter seg direkte til utstedelse av nye aksjer eller opsjoner med fradrag for skatt, føres som reduksjon av mottatt vederlag i egenkapitalen.

p) Kjøp og salg av egne aksjer

Ved tilbakekjøp av egne aksjer blir kjøpesummen inklusive direkte kostnader ført som reduksjon i egenkapitalen. Pålydende av egne aksjer blir ført til reduksjon av innskutt egenkapital, resten som reduksjon av opptjent egenkapital. Ved salg av egne aksjer føres netto mottatt beløp fra salget direkte mot opptjent egenkapital.

q) Resultater per aksje*Resultat per aksje*

Resultat per aksje er beregnet ved å dele den delen av årsresultatet og totalresultatet som er tilordnet selskapets aksjonærer med et veid gjennomsnitt av antall utstedte ordinære aksjer gjennom året, fratrukket egne aksjer.

Utvannet resultat per aksje

Ved beregning av utvannet resultat per aksje benyttes det veide gjennomsnitt av antall utstedte ordinære aksjer i omløp regulert for effekten av konvertering av alle potensielle aksjer som kan medføre utvanning. Det er to kategorier av potensielle aksjer som kan medføre utvanning; konvertibelt lån og aksjeopsjoner. Tide har ingen av disse, og resultat per aksje og utvannet resultat per aksje er dermed likt.

r) Pensjoner

Selskapene i Tide har ulike pensjonsordninger. Pensjonsordningene er generelt finansiert gjennom innbetalinger til forsikringsselskaper, fastsatt basert på periodiske aktuarberegninger. Tide har både innskuddsplaner og ytelsesplaner. I tillegg har Tide noen få ytelsesbaserte pensjonsavtaler som finansieres direkte over drift.

Ytelsesbaserte ordninger

Pensjonskostnader og -forpliktelser blir beregnet av aktuar etter lineær opptjening. Utrekningene er basert på økonomiske forutsetninger for blant annet diskonteringsrente, fremtidig

regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden og aktuarmessige forutsetninger om mellom annet dødsrate og frivillig avgang. Det balanseførte beløpet av pensjoner utgjør summen av netto pensjonsforpliktelse og akkumulerte estimatavvik. Netto pensjonsforpliktelse er forskjellen mellom den beregnede brutto pensjonsforpliktelsen, som representerer en nåverdi av antatte fremtidige pensjonsutbetalinger, og pensjonsmidlene vurdert til virkelig verdi.

Dersom pensjonsmidlene overstiger pensjonsforpliktelsene er ordningen overfinansiert. Overfinansieringen blir balanseført i den grad det er sannsynlig at denne vil kunne bli brukt til å innfri forpliktelsene i den aktuelle pensjonsordningen.

Aktuarmessige gevinster og tap innregnes i utvidet resultat etterhvert som disse oppstår og vil ikke bli reklassifisert til resultatregnskapet på et senere tidspunkt.

Tide avvirket alle sine fondsfinansierte ordninger høsten 2012, etter dette utgjør verdireguleringene et mindre beløp. Arbeidsgiveravgiften blir kostnadsført ut fra innbetalt pensjonspremie og endring i netto pensjonsforpliktelse i den enkelte pensjonsordning.

Innskuddsordning

Ved innskuddsplaner betaler Tide innskudd til offentlig eller privat administrerte forsikringsplaner for pensjon på obligatorisk, avtalemessig eller frivillig basis. Tide har ingen ytterligere betalingsforpliktelser etter at innskuddene er betalt. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad når de forfaller. Forskuddsbetalte innskudd bokføres som en eiendel i den grad innskuddet kan refunderes eller redusere fremtidige innbetalinger.

s) Betalbar og utsatt skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både skatt som skal betales i perioden (betalbar skatt basert på skattemessig resultat for året) og endring i utsatt skatt og utsatt skattefordel. Skatt blir resultatført, bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. Hvis det er tilfellet, blir skatten også ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen.

Betalbar skatt for perioden beregnes i samsvar med de skattemessige lover og regler som er vedtatt, eller i hovedsak vedtatt av skattemyndighetene på balansedagen. Det er lovverket i de land der Tides datterselskaper eller tilknyttede selskaper opererer og genererer skattepliktig inntekt som er gjeldende for beregning av skattepliktig inntekt.

Det er ved hjelp av gjeldsmetoden beregnet utsatt skatt som 22 prosent av de midlertidige forskjellene som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt eventuelt ligningsmessig underskudd til fremføring ved

utgangen av regnskapsåret. Gjeldende skattesats for 2018 er 23 prosent. Skatteøkende og skattereduserende forskjeller er utlignet i den grad disse gjelder samme skattesubjekt. Bokført beløp på utsatt skattefordel blir gjennomgått og vurdert ved hver periodeslutt. Oppføring av utsatt skattefordel på netto skattereduserende forskjeller som ikke er utlignet og underskudd til fremføring, er begrunnet med forventet fremtidig inntjening. Utsatt skatt og skattefordel som kan føres opp i balansen er oppført netto.

Skatt på konsernbidrag (selskapsregnskapet)

Skatteeffekten knyttet til konsernbidrag avgitt på grunnlaget av regnskapsårets skattepliktige inntekt blir ført som reduksjon i betalbar skatt og reduksjon utsatt skattefordel/økning utsatt skatt. For mottatt konsernbidrag knyttet til regnskapsårets skattepliktige inntekt blir skatteeffekten ført som økning i betalbar skatt/reduksjon utsatt skattefordel og reduksjon utsatt skatt/økning utsatt skattefordel.

t) Utbytte og konsernbidrag

Foreslått utbytte innregnes som en forpliktelse på det tidspunktet generalforsamlingen vedtar utbytteutdelingen. Tilsvarende gjelder for avgitt konsernbidrag (selskapsregnskapet).

Avgitt konsernbidrag regnskapsføres i selskapsregnskapet i vedtaksåret som en økning av bokført verdi på investeringen i mottakende selskap dersom Tide AS har direkte eierinteresser i dette selskapet. Dersom Tide AS ikke har eierinteresser i mottakende selskap føres avgitt konsernbidrag til reduksjon i opptjent egenkapital.

Mottatt konsernbidrag resultatføres i selskapsregnskapet i vedtaksåret dersom Tide AS har direkte eierinteresser i dette selskapet, og dette er hentet fra akkumulerte resultater i Tide ASs eierperiode. Dersom konsernbidraget representerer tilbakebetaling av egenkapitalen på konsernetableringstidspunktet, føres mottatt konsernbidrag som reduksjon i investeringens bokførte verdi.

Regnskapsføring av konsernbidrag, i selskapsregnskapet, gitt til eller fra andre enn det nærmeste selskapet blant selskaper i rett opp- eller nedadstigende linje er ikke omfattet av beskrivelsen over.

u) Avsetninger

En avsetning blir regnskapsført når, og bare når:

- selskapet har en gjeldende forpliktelse (legal eller underforstått) som følger av hendelser som har skjedd og
- det er sannsynlighetsovervekt for at det vil skje et økonomisk oppgjør som følge av forpliktelsen,
- og at størrelsen på beløpet kan måles pålitelig.

>> **Note 1 Regnskapsprinsipper (forts)**

Avsetninger måles til nåverdien av forventede utbetalinger for å innfri forpliktelsen. Det benyttes en diskonteringsssats før skatt som reflekterer nåværende markedssituasjon og risiko spesifikk for forpliktelsen. Økningen i forpliktelsen som følge av endret tidsverdi føres som finanskostnad.

Avsetninger er gjennomgått hver balansedato og nivået reflekterer det beste estimatet på forpliktelsen.

Tapskontrakter

Tides virksomhet innebærer at det inngås en rekke kontrakter med det offentlige om levering av kollektivtjenester. For flere av disse kontraktene har Tide en stor del av risikoen for utviklingen i flere kostnadsarter (for eksempel renter, lønn og drivstoff). I mange av kontraktene er det innarbeidet reguleringsmekanismer for inntektene for å ta høyde for kostnadsendringer som Tide ikke selv direkte kan påvirke. Imidlertid kan endringer resultere i at kontraktene blir ulønnsomme dersom kostnadene øker i større omfang enn hva reguleringsmekanismene knyttet til inntektene klarer å ta høyde for.

Ved nedskrivningsindikatorer, herunder tap på driften, gjennomføres først en nedskrivningstest på anleggsmidlene i den aktuelle kontrakten etter IAS 36. Dernest måler Tide nåverdien av fremtidige forventede kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter i den enkelte kontrakt, hvorav estimerte utbetalinger omfatter alle uunngåelige fremtidige betalbare driftskostnader. Av- og nedskrivninger, finanskostnader og skatt inkluderes således ikke. I den grad den enkelte kontrakt regnes som en kontantgenererende enhet defineres dermed kontantstrømmen på samme måte som den som legges til grunn i nedskrivningstester for anleggsmidlene, med unntak av at anleggsmidlenes terminalverdi ved utløp av kontraktene ikke tas med. Salgsvederlag for eventuelle realisasjoner av anleggsmidlene inkluderes heller ikke i denne beregningen. Dersom beregningene viser en negativ nåverdi, regnskapsføres dette beløpet som en avsetning. Avsetningen reverseres i takt med eventuell reduksjon av negativ nåverdi i senere perioder.

Dette er ikke tilfelle dersom anleggsmidlene har en lengre levetid enn kontrakten og nedskrivningstesten underbygger bokførte verdier. I slike tilfeller avsettes det ikke for tap på kontraktene isolert sett.

Oversikt over endringer i IFRS siste år**a) Nye og endrede standarder implementert i 2018**

Tide har vurdert de endringer som følger av forbedringsprosjektene og andre endringer som er gjeldende for årsregnskapet. Implementerte endringer som følge av dette har ikke vært av vesentlig karakter for regnskapet og notene.

Fra 1. januar 2018 er følgende standarder tatt i bruk:

IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers er en ny felles standard for inntektsføring. Standarden erstatter alle eksisterende standarder og fortolkninger for inntektsføring. Kjerneprinsippet i IFRS 15 er at inntekter innregnes for å reflektere overføringen av avtalte varer eller tjenester til kunder, og da til et beløp som gjenspeiler vederlaget selskapet forventer å ha rett til i bytte for disse varene eller tjenestene. Standarden gjelder med noen få unntak, alle inntektsbringende kontrakter med kunder og inneholder en modell for innregning og måling av salg av enkelte ikke-finansielle eiendeler. Tide har implementert IFRS 15 retrospektivt med innregning av overgangseffekter ved første gangs anvendelse av standarden mot egenkapitalen på implementeringstidspunktet, 1. januar 2018. Tide har vurdert virkningene av den nye standarden gjennom 5-stegsmodellen som går fra en avtale er identifisert til den er inntektsført til rett pris i riktig periode. Den nye standarden har minimal effekt for inntektsføringen Tide har i dag, da inntekten blir inntektsført i sin helhet i det varen er levert og kunden har kontroll.

IFRS 9 Finansielle instrumenter omhandler klassifikasjon, måling og innregning av finansielle eiendeler og forpliktelser samt sikringsbokføring. Den komplette versjonen av IFRS 9 ble utgitt i juli 2014. Den erstatter de deler av IAS 39 som omhandler tilsvarende problemstillinger. Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i to kategorier: de som skal måles til virkelig verdi og de som skal måles til amortisert kost. Målekategori bestemmes ved første gangs regnskapsføring av eiendelen. Klassifiseringen avhenger av enhetens forretningsmodell for styring av sine finansielle instrumenter og karakteristikken av kontantstrømmene til det enkelte instrumentet. For finansielle forpliktelser viderefører standarden stort sett kravene i IAS 39. Den største endringen er at i tilfeller der virkelig verdi-oppsjonen er tatt i bruk for en

finansiell eiendelforpliktelse, skal endringer i virkelig verdi som skyldes endring i enhetens egen kredittrisiko innregnes i utvidet resultat og ikke i det tradisjonelle resultatet, med mindre dette fører til en situasjon der sammenstilling ikke oppnås ("accounting mismatch"). IFRS 9 medfører en rekke endringer og forenklinger som vil føre til at mulighetene for bruk av sikringsbokføring vil øke. Tide har sikret noe av den langsiktige gjelden og dette blir i dag ført over utvidet resultat og egenkapital. Tide har endret metode for tapsvurderinger for finansielle eiendeler, ved å gå fra objektive bevis på at en tapshendelse har inntruffet i IAS 39 til en modell som er basert på forventet kredittap (ECL). IFRS 9 krever at konsernet innregner en avsetning for forventede kredittap for alle gjeldsinstrumenter som ikke er holdt til virkelig verdi over resultatet, og for kontraktseiendeler. Ny metode for vurdering av tap har ikke medført ytterligere tap for Tide. Reglene for sikringsbokføring er implementert prospektivt.

b) Vesentlige standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder (som Tide vurderer vil påvirker regnskapet) som ikke er trådt i kraft og hvor Tide ikke har valgt tidlig anvendelse

Tide har ikke valgt tidlig anvendelse av noen av de endrede IFRS'er eller IFRIC-fortolkninger. Vesentlige endringer som Tide vurderer at kan/vil få effekt på regnskap og/eller noteinformasjon omtales i det følgende.

IFRS 16 Leases erstatter eksisterende IFRS-standard for leieavtaler, IAS 17 Leieavtaler.

Under IFRS 16 defineres en leieavtale som en kontrakt, eller en del av en kontrakt, som overfører retten til å kontrollere bruken av en underliggende eiendel for en periode mot et vederlag. Den underliggende eiendelen må være identifiserbar. Kontroll over bruken av en eiendel er overført dersom kunden har:

- (a) rett til å motta så godt som alle de økonomiske fordelene fra bruken av eiendelen; og
- (b) rett til å bestemme bruken av eiendelen.

Vurdering av om kontrakten er en leieavtale som faller inn under IFRS 16 skal gjøres ved inngåelse av kontrakten, og skal kun revurderes dersom det foretas endringer i vilkår og betingelser i kontrakten.

Standarden innebærer at dagens skille mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler fjernes for leietaker, og erstattes av en modell som skal anvendes for alle leieavtaler, med enkelte konkrete unntak. Leieavtaler som regnskapsføres i tråd

med den nye modellen vil måtte balanseføres i regnskapet til leietaker i form av en leieforpliktelse og en eiendel som representerer leietakers rett til å bruke den underliggende eiendelen. Leiebetalinger skal fordeles på rentekostnader og reduksjon av balanseført forpliktelse. Eiendelen skal avskrives iht. IAS 16 over avtalens leieperiode eller eiendelens levetid.

Tide forventer å implementere IFRS 16 retrospektivt med innregning av overgangseffekter ved første gangs anvendelse av standarden mot egenkapitalen på implementeringstidspunktet, 1. januar 2019. Videre forventer Tide å anvende muligheten til å utelate leieavtaler med en løpetid på mindre enn 12 måneder eller som omfatter eiendeler med lav verdi, fra regnskapsføring som leieavtaler i samsvar med de praktiske forenklingsreglene.

Effekten Tide vil ha ved implementeringen av IFRS 16 vil være betydelige. Tide leier flere bussanlegg over anbudsperiodene. I tillegg er en stor del av bussparken leaset operasjonelt. På overgangstidspunktet har selskapet benyttet inkrementell lånerente til å diskontere fremtidige betalinger. Bruksretteeiendelen innregnes til balanseførtverdi, som om IFRS 16 hadde vært implementert ved avtaletidspunktet. Gjeld fastsettes ved å diskontere fremtidige betalinger knyttet til leieavtalen med en diskonteringsrente. Basert på konsernets nåværende vurdering estimerer man en økt gjeld på leieavtaler på busser mellom 440 millioner og 490 millioner. Andre leieavtaler vil medføre en økt gjeld mellom 210 millioner og 250 millioner ved innføring 01.01.2019. Bruksrett vil medføre en økt forpliktelse på busser mellom 400 millioner og 450 millioner, andre avtaler vil medføre en økt forpliktelse mellom 190 millioner og 230 millioner ved innføring 01.01.2019.

Note 2 Vesentlige estimater og usikkerheter

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er det brukt finansielle forutsetninger som er vurdert til å være realistiske, samt regnskapsestimater etter beste skjønn. Estimatenes er foretatt av ledelsen under hensyn til den aktuelle usikkerheten knyttet til de underliggende forhold. Dette gjelder særlig for beregning av avskrivninger og nedskrivninger (note 9). Det vil kunne oppstå situasjoner eller endringer i markedsforhold som kan medføre endrede estimater, og dermed påvirke konsernets eiendeler, gjeld, egenkapital og resultat. Endringer i regnskapsmessige estimater regnskapsføres i den perioden endringen oppstår. Hvis endringene har effekt på fremtidige perioder, fordeles effekten over innværende og fremtidige perioder.

Tide har vurdert usikkerhet knyttet til følgende poster:

Varige driftsmidler og virkelig verdi

Driftsinntektene i Tide er i stor grad knyttet til langsiktige kontrakter (anbud) med betydelige investeringer i varige driftsmidler. Pr 31.12.18 er det foretatt en vurdering av verdien av selskapets varige driftsmidler hvor det kan være indikasjon på varig verdifall.

For å etterprøve balanseførte verdier på varige driftsmidlene er det foretatt beregning av bruksverdi. Bruksverdi er beregnet for hver kontantstrømsgenererende enhet (KGE). Basert på selskapets interne rapporteringsområder og hva som er identifisering av uavhengige inngående kontantstrømmer er hvert anbud i Norge en KGE. Beregning av bruksverdiene er foretatt på de anbudene som det kan være risiko for varig verdifall på anleggsmidlene.

Generelt vil det alltid være usikkerhet knyttet til de fremtidige kontantstrømmene i anbudskontraktene på grunn av endringer i ruteopplegg og usikkerhet knyttet til fremtidig kostnadsutvikling. Følgende vesentlige forutsetninger er lagt til grunn ved utarbeidelse av fremtidige kontantstrømmer i nedskrivingsvurderingene:

- Kontantstrøm basert på et gjennomsnitt av EBITDA i 2018 og 2017
- Diskonteringsrente før skatt: 6,0

De balanseførte verdiene er sensitive overfor endringer i omtalte forutsetninger både enkeltvis og samlet.

Tide forsøker å påvirke usikkerheten knyttet til ruteopplegget gjennom dialog med oppdragsgiver og fornuftige endringspriser. De fleste anbudskontraktene med offentlige oppdragsgivere inneholder reguleringsklausuler for å avregne deler av variasjonene i kostnadsutviklingen, som for eksempel dieselpriis.

Bruksverdiene er kalkulert som nåverdien av forventede fremtidige kontantstrømmer for hvert anbud. I de fremtidige kontantstrømmene er et gjennomsnitt av EBITDA for 2017 og 2018 brukt som utgangspunkt. I tillegg er det innregnet økte inntekter knyttet til forventede endringsordrer.

Graden av budsjettoppnåelse og oppnåelse av effektene i handlingsplanene har stor betydning for beregning av bruksverdiene. I modeller med fremskriving av kontantstrømmer over flere år er kontantstrømmene beheftet med usikkerhet omkring oppnåelse. Til grunn for kontantstrømmene er lagt selskapets beste skjønn, underbygget med risikovurderinger og sensitiviteter.

Ved utløpet av kontraktene er det lagt til grunn en restverdi på brukte busser basert på erfaringer og estimater fra teknisk avdeling i Tide.

Det er historisk foretatt nedskrivninger av driftsmidler på tilsammen 38,5 millioner knyttet til kontrakter som gir negativ nåverdi beregning. Dette er ikke reversert, da en ville fått omtrent en tilsvarende nedskrivning av de samme kontraktene i 2018 regnskapet.

I de fremtidige kontantstrømmene er lagt til grunn en årlig vekstrate på 2,5 %. Diskonteringsrenter er satt til 6,0 % før skatt

Sensitivitetsanalyse

For å illustrere usikkerheten som ligger i slike beregninger, er det foretatt sensitivitetsanalyser på utvalgte faktorer i beregningen. Oversikten under viser hvilken effekt de ulike faktorene har hver for seg beregnet i form av endringer i netto nåverdi samlet sett på de anbudene som det er vurdert kan være risiko for varig verdifall på anleggsmidlene:

Tall i MNOK	2018		
	Varians nåverdi	IB nedskrivning	Akkumulert nedskrivning
Rente +1%	1,2	38,5	38,5
Rente -1%	-1,2	38,5	45,1
EBITDA, + 1% av omsetning	6,3	38,5	38,5
EBITDA, - 1 % av omsetning	-6,3	38,5	43,6
EBITDA, + 5 MNOK p.a. per kontrakt	14,6	38,5	38,5
EBITDA, - 5 MNOK p.a. per kontrakt	-14,6	38,5	51,9

Note 3 Kontraktsinntekter og spesifikasjon av andre driftsinntekter

Overgang til IFRS 15

IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers er en ny standard for inntektsføring som erstatter de fleste tidligere standarder og fortolkninger for inntektsføring (derav IAS 11, IAS 18 og IFRIC 15). Kjerneprinsippet i IFRS 15 er at inntekter innregnes for å reflektere overføringen av avtalte varer eller tjenester til kunder til et beløp som gjenspeiler vederlaget selskapet forventer å ha rett til i bytte for disse varene eller tjenestene.

Konsernet har implementert IFRS 15 med virkning fra og med 1. januar 2018. Tide implementerte standarden retrospektivt med innregning av eventuell overgangseffekter ved førstegangs anvendelse av standarden, mot egenkapitalen 1. januar 2018.

Tide har gjennomført analyser av kontrakter knyttet til vesentlige inntektstrømmer i konsernet med hovedfokus på langsiktige anbudskontrakter. Det er gjort vurderinger for alle fem stegene som den nye standarden baseres på. Som kommunisert forventet i årsrapporten 2017, har ikke innføringen av IFRS 15 ført til endring av beløp eller tidspunkt for inntektsføring. Følgelig har det heller ikke blitt innregnet noe overgangseffekt ved overgangen til IFRS 15.

Tide AS

Inntekt	2018	2017
Driftsinntekt fra kontrakter med kunder	40 129	40 033
Andre inntekter	848	592
Sum andre driftsinntekter	40 977	40 625

Dissaggregert inntekt fra kontrakter med kunde	2018	2017
Kontraktsinntekter	-	-
Billettinntekter	-	-
Andre inntekter	40 129	40 033
Sum andre driftsinntekter	40 129	40 033

Tidspunkt for inntektsføring	2018	2017
Produkter og tjenester der levering skjer over tid.	-	-
Produkter og tjenester der levering skjer på et bestemt tidspunkt.	40 129	40 033
Sum driftsinntekt fra kontrakter med kunder	40 129	40 033
Andre inntekter	848	592
Totale inntekter	40 977	40 625

Inntektsrelaterte balanseposter	2018	2017
Fordringer som inngår i kundefordringer	638	574
Andre eiendeler knyttet til kontrakter med kunder	4 778	499
Forpliktelser knyttet til kontrakter med kunder	-	-

Konsern

	Norge		Danmark		Totalt	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Driftsinntekt fra kontrakter med kunder	2 326 181	2 185 136	560 569	594 712	2 886 750	2 779 848
Andre inntekter	2 302	2 507	-	-	2 302	2 507
Total	2 328 482	2 187 643	560 569	594 712	2 889 051	2 782 356

Dissaggregert inntekt fra kontrakter med kunder	Norge		Danmark		Totalt	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Kontraktsinntekter	1 694 436	1 568 765	549 085	583 000	2 243 521	2 151 766
Billettinntekter	453 256	445 618	-	-	453 256	445 618
Andre inntekter	178 488	170 753	11 484	11 712	189 972	182 465
Total	2 326 181	2 185 136	560 569	594 712	2 886 750	2 779 848

Tidspunkt for inntektsføring	2018	2017
Produkter og tjenester der levering skjer over tid.	2 696 778	2 597 383
Produkter og tjenester der levering skjer på et bestemt tidspunkt.	189 972	182 464
Sum driftsinntekt fra kontrakter med kunder	2 886 750	2 779 848
Andre inntekter	2 302	2 507
Totale inntekter	2 889 051	2 782 356

Inntektsrelaterte balanseposter	2018	2017
Fordringer som inngår i kundefordringer	257 360	255 684
Andre eiendeler knyttet til kontrakter med kunder	62 621	57 300
Forpliktelser knyttet til kontrakter med kunder	-	-

Andre eiendeler knyttet til kontrakter med kunder gjelder i hovedsak opparbeidet inntekt som ikke er fakturert på balansedagen. Beløpet reklassifiseres til kundefordringer når kunden faktureres. Eiendeler knyttet til kontrakter med kunder, er vurdert for impairment etter tapsmodellen i IFRS 9. Det er ikke nedskrevet beløp på slike eiendeler.

Forpliktelser knyttet til kontrakter med kunder gjelder i hovedsak forskudd fra kunder. Forskudd fra kunder 31.12.2017 er i sin helhet inntektsført i 2018.

Ikke-fullførte leveringsforpliktelser	2018
Konsernet innregner inntekt fra leveringsforpliktelser over tid. Siden en leveringsforpliktelse kan vare over en betydelig periode, har konsernet store resterende leveringsforpliktelser.	
Verdi av ikke-fullførte leveringsforpliktelser	21 706 204

Beløpet forventes inntjent løpende over resterende kontraktperiode 2019-2029 år.

Note 4 Varekostnad

	Konsern	
	2018	2017
Varekjøp	31 337	44 881
Bonus varekjøp	-3 220	-1 363
Deleforbruk	61 837	57 949
Fremmede tjenester	19 462	22 767
Undertransport	162 255	158 901
Sum varekostnad	271 671	283 135

Note 5 Resultat per aksje (NOK)

	Tide AS	
	2018	2017
Årsresultat	24 225 382	-2 027 812
Årsresultat per aksje (NOK)	1,07	-0,09

>>

	Konsern	
	2018	2017
Årsresultat	54 699 082	14 215 468
Årsresultat per aksje (NOK)	2,42	0,63
Antall aksjer		
Antall utstedte aksjer 31.12.	22 559 556	22 559 556
Antall egne aksjer 31.12.	-	-
Veid gjennomsnitt av antall utstedte aksjer	22 559 556	22 559 556

Utvannet resultat per aksje

Ved beregning av utvannet resultat per aksje benyttes et veid gjennomsnitt av antall utstedte aksjer i omløp, regulert for effekten av konvertering av alle potensielle aksjer som kan medføre utvanning. Tide AS har ikke hatt slike potensielle aksjer i periodene som er angitt. Utvannet resultat per aksjer er således identisk med resultat per aksje.

Note 6 Lønnskostnader, antall ansatte, ytelser og lån til ansatte

Lønnskostnader	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Lønn	18 952	18 892	1 344 482	1 313 205
Arbeidsgiveravgift	2 795	2 763	170 229	165 389
Pensjonskostnader	1 297	1 607	84 702	82 736
Andre ytelser	3 275	3 494	43 284	44 748
Sum	26 320	26 757	1 642 697	1 606 078
Gjennomsnittlig antall årsverk	22	20	2 862	2 902

Konsern er pliktig til å ha tjenstepensjon etter lov om obligatorisk tjenstepensjon. Kravene til tjenstepensjon er oppfylt i konsern og de underliggende selskapene.

Oversikt over samlet godtgjørelse til konsernsjef og styret

Konsernledelse		2018			
		Lønn	Natural- ytelser	Opptjente pensjons rettigheter	Samlet godtgjørelse
Roger R. Harketstad	Konsernsjef	2 691	128	221	3 040
Sum godtgjørelse		2 691	128	221	3 040

Konsernledelse		2017			
		Lønn	Natural- ytelser	Opptjente pensjons rettigheter	Samlet godtgjørelse
Roger R. Harketstad	Konsernsjef	2 712	130	216	3 058
Sum godtgjørelse		2 712	130	216	3 058

Utvalgte ledere i konsernledelsen fikk utbetalt bonus i 2018 og i 2017.

Det er ikke gitt lån/sikkerheter til styreleder, konsernsjef eller andre nærstående parter, se note 21 for ytterligere informasjon.

Erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende personell

Styret har behandlet retningslinjene og hovedprinsippene for lederavlønning i konsernet. Disse er oppsummert slik:

- Konsernsjefens lønn vurderes årlig og fastsettes av styret i Tide AS.
- Øvrige lønninger i konsernledelsen fastsettes av konsernsjefen. Konsernlederne lønnes individuelt og lønnen vurderes og fastsettes årlig.
- Resultatbonusavtale foreligger for utvalgte deler av konsernledelsen. Det kan utbetales en årlig bonus etter avtalte kriterier på maksimalt to ganger månedslønnen.
- Hovedkriteriene er knyttet opp mot resultatoppnåelse, personlig utvikling samt personalledelse og trivsel.
- Konsernledelsen er tilknyttet selskapets pensjons- og personalforsikringsordninger.
- Konsernsjefen har avtale om ett års etterlønn ved avtale om fratredelse.
- Konsernlederne har ordning for hjemmekontor, mobiltelefon og aviser.
- Det er ingen tildeling av aksjer, tegningsretter, opsjoner eller andre former for godtgjørelse som er knyttet til aksjer eller utvikling av aksjekursen i konsernet.
- Det kommer ingen andre variable elementer i godtgjørelsen eller særskilte ytelser i tillegg til basislønnen.
- Styret er gjort kjent med alle elementer i fastsettelsen av lederlønningene.

Godtgjørelse til styret	2018
Ingvald Løyning (styretsleder)	-
Trond Østerhus	-
Trude Valle	75
Dagfinn Haga *)	83
Tord Helland	-
Lars Jacob Engelsen	-
Martin Økland	-
Kjell Arne Strand	75
Sum godtgjørelse	233

Godtgjørelse til styret	2017
Ingvald Løyning (styretsleder)	235
Christine Rødsæther	130
Trude Valle	130
Dagfinn Haga	130
Harald Grimelund	130
Karstein Bremnes *)	165
Sverre Gjessing	130
Tatiana Østensen	130
Sum godtgjørelse	1 180

*) Godtgjørelse inkluderer vederlag for arbeid i revisjonsutvalget. Revisjonsutvalget mottar godtgjørelse etterskuddsvis.

***) Godtgjørelse inkluderer vederlag for oppmøte.

Utbetalt styrehonorar 2018 baserer seg på generalforsamling avholdt 09.06.2017. Honorar for det nye styret valgt på generalforsamling 2018 vil bli utbetalt og belastet regnskapet for 2019.

Note 7 Spesifikasjon av andre driftskostnader

Tide AS	2018	2017
Leie lokaler	4 753	5 294
Renhold, vedlikehold, utstyr	292	316
Lisenser og abonnement	-	1 603
Diverse honorar	7 412	12 061
Annonser, reklame, trykksaker etc.	1 021	1 422
Andre driftskostnader	13 358	1 746
Sum andre driftskostnader	26 836	22 442

Konsern	2018	2017
Drivstoff, smøreolje	300 002	272 664
Reparasjoner, vedlikehold, utstyr	111 785	90 461
Andre rutekostnader	51 317	43 546
Husleiekostnader	110 400	85 116
Fremmedetjenester	7 592	12 419
Andre driftskostnader	92 859	111 268
Sum andre driftskostnader	673 956	615 474

Kostnadsført godtgjørelse til revisor	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Lovpålagt revisjon	181	130	1 816	1 349
Andre attestasjonstjenester	-	-	-	-
Skatterådgiving	-	-	-	127
Andre tjenester	11	201	247	670
Sum godtgjørelse til valgt revisor (eksklusiv merverdiavgift)	191	331	2 063	2 146

Note 8 Netto finansposter

Finansinntekter og -kostnader	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Renteinntekter	453	752	648	874
Renteinntekter fra foretak i samme konsern	6 774	3 652	-	-
Inntekter fra investering i datterselskap	2 879	3 189	-	-
Verdiendring aksjer*)	28 000	-	28 000	-
Utbytte	3 754	2 990	11 674	2 990
Valutagevinst	1 085	2 924	1 085	2 924
Andre finansinntekter	3 590	-	3 659	302
Sum finansinntekter	46 536	13 508	45 067	7 091
*Revurdering av verdi på eierandel i aksjer.				
Rentekostnad lån	1 534	522	17 844	17 844
Rentekostnad til foretak i samme konsern	7 631	2 821	-	-
Rentekostnad finansielle leieavtaler	-	543	115	2 058
Valutatap	936	-	936	-
Andre finanskostnader	444	508	3 576	4 167
Sum finanskostnader	10 545	4 394	22 471	24 070
Sum netto finansposter	35 991	9 114	22 597	-16 979

Det er ikke balanseført finansutgifter på kvalifiserende eiendeler.

Note 9 Varige driftsmidler

Tide AS	Eiendommer	Inventar	Sum
Anskaffelseskost			
Balanse 01.01.2017	32 238	47 244	79 482
Tilgang	350	10 636	10 986
Avgang			
Sum anskaffelseskost 31.12.2017	32 588	57 880	90 468
Balanse 01.01.2018	32 588	57 880	90 468
Tilgang	132	4 704	4 837
Avgang			
Sum anskaffelseskost 31.12.2018	32 720	62 584	95 304
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger			
Balanse 01.01.2017	30 565	33 488	64 053
Årets avskrivninger	31	4 521	4 552
Avgang	-	-	-
Sum avskrivninger og nedskrivninger 31.12.2017	30 596	38 009	68 605
Balanse 01.01.2018	30 596	38 009	68 605
Årets avskrivninger	31	5 355	5 385
Avgang	-	-	-
Sum avskrivninger og nedskrivninger 31.12.2018	30 627	43 363	73 990
Balansført verdi			
Balanse 01.01.2017	1 673	13 756	15 429
Balanse 31.12.2017	1 991	19 872	21 863
Balanse 01.01.2018	1 991	19 872	21 863
Balanse 31.12.2018	2 093	19 221	21 314

>>

>> **Note 9 Varige driftsmidler (forts)**

Konsern	Leide busser	Busser	Eiendommer	Inventar	Sum
Anskaffelseskost					
Balanse verdi 01.01.2017	132 362	2 400 221	80 968	170 562	2 784 113
Tilgang	25 967	45 313	1 377	22 818	95 475
Avgang	-	52 900	-	23	52 923
Omregningsdifferanse	3 661	56 746	-	2 210	62 616
Sum anskaffelseskost 31.12.2017	161 990	2 449 379	82 345	195 566	2 889 281
Balanse 01.01.2018	161 990	2 449 379	82 345	195 566	2 889 281
Tilgang	67 591	35 315	2 027	19 409	124 343
Avgang	-	74 774	-	27	74 800
Omregningsdifferanse	382	4 396	-	241	5 019
Sum anskaffelseskost 31.12.2018	229 963	2 414 317	84 373	215 189	2 943 842
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger					
Balanse 01.01.2017	60 779	1 532 349	48 185	126 511	1 767 823
Årets avskrivninger	11 021	149 022	2 476	14 577	177 096
Avgang	-	11 522	-	-	11 522
Omregningsdifferanse	1 458	28 763	-	1 130	31 351
Sum avskrivninger og nedskrivninger 31.12.2017	73 258	1 698 612	50 661	142 218	1 964 749
Balanse 01.01.2018	73 258	1 698 612	50 661	142 218	1 964 749
Årets avskrivninger	14 786	142 810	2 609	15 003	175 207
Årets nedskrivninger	-	-	-	-	-
Avgang	-	63 449	-	-	63 449
Omregningsdifferanse	187	1 577	-	133	1 897
Sum avskrivninger og nedskrivninger 31.12.2018	88 231	1 779 550	53 270	157 354	2 078 404
Balanseført verdi					
Balanse 01.01.2017	71 583	867 872	32 783	44 051	1 016 290
Balanse 31.12.2017	88 732	750 767	31 684	53 348	924 532
Balanse 01.01.2018	88 732	750 767	31 684	53 348	924 532
Balanse 31.12.2018	141 733	634 767	31 103	57 836	865 438

Tilgang busser i 2018 knytter seg hovedsakelig til kjøp av busser til nye kontrakter i Norge og Danmark.

Varige driftsmidler er pantsatt som sikkerhet for langsiktig gjeld, se note 17.

Investeringsforpliktelser:

Konsernet har investeringsforpliktelser på nye busser for totalt 1,5 milliarder pr 31.12.2018.

Note 10 Datterselskaper og felleskontrollert virksomhet

Tide Verksted Rogaland AS og Tide Verksted Møre AS er fusjonert inn i Tide Verksted i 2018, begge selskapene var 100% eiet av Tide Verksted AS. Aksjer i Go Fjords AS er solgt til Det Stavangerske Dampskibsselskab AS og Tide AS sin eierandel i selskapet er endret fra 100% til 50% i løpet av 2018. Tide Buss AS kjøpte Bergen Buss Service AS våren 2017. Bergen Buss Service ble senere fusjonert inn i Tide Buss AS. Se note 24 for mer informasjon.

Datterselskaper	Forret- nings kontor	Eier- og stemme- andel 31.12.18	Eier- og stemme- andel 31.12.17	Antall aksjer	Innskutt egen- kapital	Balanse- ført verdi aksjer i datter	Balanse- ført verdi aksjer i datter- datter	Års- resultat 2018	Bokført egen kapital 31.12. 2018
Tide Buss AS	Bergen	100 %	100 %	5 178	267 335	372 592	-	34 562	434 239
Turbuss Vest AS	Bergen	100 %	100 %	100	100	-	12 000	1 574	8 419
Turbuss Vest Reiser AS	Bergen	100 %	100 %	100	100	-	-	-71	-1 607
Turbuss Vest Skolen AS	Bergen	100 %	100 %	100	100	-	-	-182	-574
Tide Verksted AS	Bergen	100 %	100 %	2 500	13 273	-	51 626	3 589	651
Bergen Bilberging AS	Bergen	51 %	51 %	511	271	-	271	13	959
Tide Bane AS	Bergen	100 %	100 %	100	100	-	100	-	80
Kystbussen AS	Bergen	100 %	100 %	100 000	100	-	100	-	101
Neste Blåne AS	Bergen	100 %	100 %	100 000	120	-	120	1	96
Tide Bus Danmark A/S	Odense	100 %	100 %	10 000	39 634	76 190	-	-1 157	53 033
Go Fjords AS*	Bergen	50 %	100 %	10	1 000	1 000	-	0	1 000
Tide Eiendom Hordaland AS	Bergen	100 %	100 %	100	2 274	3 648	-	649	7 974
Tide Eiendom Voss AS	Bergen	100 %	100 %	100	1 266	2 024	-	-435	1 401
Tide Eiendom Møre AS	Bergen	100 %	100 %	60	1 594	2 700	-	110	1 087
Sum alle datterselskaper					327 266	458 154	64 217	38 653	506 859

*Tide Reiser AS har endret navn til Go Fjords AS i 2018.

Note 11 Varelager

Konsern	2018	2017
Diesel	7 219	5 232
Smøreolje	1 016	999
Dekk, deler og rekvisita	21 342	19 570
Sum	29 577	25 800
Ukurans		
Balanseverdi 01.01.2018	-513	-432
Nye nedskrivninger innregnet gjennom året	-	-
Nedskrivninger reversert grunnet solgt vare	248	-81
Balanse 31.12.2018	-266	-513

Note 12 Kortsiktige fordringer

Hovedvekt av kundene er fylkeskommunale med kredittid på 30 dager. Tide har endret metode for tapsvurderinger for finansielle eiendeler, ved å gå fra objektive bevis på at en tapshendelse har inntruffet i IAS 39 til en modell som er basert på forventet kredittap

Kundefordringer	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Kundefordringer til pålydende	638	574	257 360	255 684
Avsetning tap	126	-	2 333	1 629
Sum	512	574	255 028	254 055
Bevegelse i avsetning tap				
Balanse 01.01.2018			869	1 145
Årets konstaterte tap	-	1	556	402
Innkomet på tidligere tapsførte fordringer	-	-35	-66	-119
Endring i avsetning tap på fordringer	126	-	704	8
Sum resultatført tap	126	34	1 083	869

Se Note 20 for aldersfordeling og kredittrisikovurdering.

Andre kortsiktige fordringer	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Forskuddsbetalte utgifter	2 066	4 765	6 812	26 028
Opptjente inntekter	4 778	499	62 621	57 300
Sjåførøppgjør	-	-	-	-
Depositum	-	-	12 896	-
Konsernfordringer	34 219	32 727	-	-
Lån til Det Stavangerske Dampskibsselskap AS	118 700	40 000	118 700	40 000
Til gode merverdiavgift	-	-	3 465	-
Andre kortsiktige fordringer	1 131	1 152	31 401	26 133
Sum	160 893	79 143	235 895	149 461

Note 13 Annen kortsiktig gjeld

Annen kortsiktig gjeld	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Opptjente feriepenger og variable lønnskostnader	1 805	1 801	151 447	138 556
Konserngjeld	315	624	-	-
Utestående oppgjør til oppdragsgivere	-	-	14 746	26 766
Påløpte renter	156	60	2 856	3 780
Skyldig mva	-	-	-	-
Kassekreditt	-	-	-	-
Andre påløpte kostnader	241 534	125 411	53 663	70 885
Sum	243 810	127 896	222 713	239 988

Note 14 Aksjekapital, overkurs og aksjonærinformasjon

Aksjekapital og overkurs	2018	2017
Antall aksjer	22 559 556	22 559 556
Pålydende	kr 0,90	kr 0,90
Aksjekapital	20 304	20 304
Annen innskutt egenkapital	29	29
Overkurs	295 418	295 418
Sum	315 750	315 750

>>

Det Stavangerske Dampskibsselskab AS kjøpte ut alle aksjonærene i Tide i 2017 og eier 100% av aksjene.

Note 15 Utbytte

Tide AS

Utbetalt utbytte:	2018	2017
NOK per aksje	0,50	1,11
Utbetalt utbytte NOK (eks. egne aksjer)	11 279 778	25 000 000
Foreslått utbytte til godkjenning i generalforsamlingen (ikke regnskapsført som en forpliktelse per 31.12.):		
NOK per aksje	1,33	-
Samlet utbytte NOK	30 000 000	-

Note 16 Pensjoner

Tjenestepensjonsordninger i Tide konsern

Tide konsern har innskuddsbaserte foretakspensjonsordninger i livsforsikringsselskap for alle ansatte. Foretakspensjonsordningene oppfyller kravene i lov om Obligatorisk Tjenestepensjon (OTP).

Innskuddsbasert pensjonsordning

Ansatte i de norske konsernselskapene opptjener rettigheter i en innskuddsbasert pensjonsordning. Årlige innskudd til alderspensjon utgjør for hvert medlem 5% av lønn i intervallet 1G til 7,1G, og 8% av lønn i intervallet 7,1G til 12G. Knekkpunktet for pensjonsgrunnlaget ble endret 01.01.2017 fra 6G til 7,1G. Ordningen inkluderer ny uførepensjon fra 01.01.2017. Fra 01.01.2017 er uførepensjon 67% av pensjonsgrunnlaget opp til 6G og 63% av pensjonsgrunnlaget mellom 6G og 12G, tidligere var uførepensjon 62% av pensjonsgrunnlaget. Det ytes innskuddsfritak ved arbeidsuføret. Den ansatte yter en egenandel på 2 %.

Ytelsesbaserte pensjonsforsikringer til ansatte overtatt i forbindelse med virksomhetsoverdragelse (NettBuss Trondheim AS)

Virksomhetsoverdragelsen medførte videreføring av to lukkede ytelsesordninger for de ansatte som ble virksomhetsoverdratt fra NettBuss Trondheim AS. Det ble etablert en kompensasjonsordning som sikrer at Tide Buss AS får dekket merkostnadene utover en premie dersom de ansatte var medlemmer av en kollektiv innskuddsordning med vilkår og risikodekninger som avtalt i Bussbransjeavtalen. Regnskapsmessig bruttoføres pensjonsforpliktelsen som en ytelsesordning, men finansieringen gjennom kompensasjon føres som en fordring mot oppdragsgiver, AtB AS. I resultatregnskapet fremgår ordningen med en kostnad lik nevnte tilskuddsplan. Ordningene omfatter 18 personer, hvorav 11 er aktive.

Avtalefestet pensjon

Tide konsern har selskaper som er tilknyttet ordningen med avtalefestet førtidspensjon (AFP).

AFP-ordningen er en ytelsesbasert flerforetaksordning, hvor foretakene skal innregne sin proporsjonale andel av ordningens forpliktelser, midler og kostnad. Det foreligger ikke tilstrekkelig informasjon for måling av ordningen eller et konsistent og pålitelig grunnlag for allokering mellom de deltakende foretak i ordningen. Ordningen innregnes derfor som en innskuddsordning. Hvorvidt det senere er grunnlag for balanseføring av forpliktelsene i denne ordningen, er avhengig av om det finnes en konsekvent og pålitelig allokeringsnøkkel og om det nødvendige datagrunnlaget kan fremskaffes.

Driftspensjoner

Konsernet har forpliktelser knyttet til lønn over 12G som gjelder deler av konsernledelsen. I tillegg er det noen forpliktelser som gjelder tidligere ansatte om førtidspensjonering som finansieres og utbetales over driften. Dette utgjør i alt 8 personer for morselskapet og 18 personer for konsernet. Gjennomsnittlig alder på disse i morselskapet er 74,5 år. Ordningen er finansiert direkte over drift.

Pensjon til konsernsjef

Konsernsjef har ikke egen pensjonsordning, se note 6.

Arbeidsgiveravgift

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser inkluderer arbeidsgiveravgift.

Note 16 Pensjoner (forts)

Tide AS

Spesifikasjon av netto innregnet ytelsesbasert pensjonsforpliktelse	2018	2017
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner	10 531	11 176
Arbeidsgiveravgift	1 485	1 576
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	12 016	12 752
Endring i balanseført forpliktelse		
Balanseført nettopensjonsforpliktelse 1. januar	12 752	13 382
Finanskostnader	456	533
Årets innbetaling til ordningene	-1 459	-1 428
Estimatavvik	267	265
Balanseført forpliktelse 31. desember	12 016	12 752
Netto pensjonskostnad		
Service kostnad	268	-
Resultatført avkortning	-114	-
Netto finanskostnad	232	467
Administrative kostnader	-	-
Arbeidsgiveravgift	71	66
Resultatført kostnad	456	533
Innskuddsplaner		
Arbeidsgivers tilskudd, resultatført som personalkostnad	842	1 074

Tide AS sine pensjonsforpliktelser er usikret.

Konsern

Spesifikasjon av netto innregnet ytelsesbasert pensjonsforpliktelse	Usikret		Sikret		Sum	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner	11 568	12 354	3 156	3 663	14 724	16 017
Arbeidsgiveravgift	1 631	1 742	445	516	2 076	2 258
Netto pensjonsforpliktelse i balansen	13 199	14 096	3 601	4 179	16 800	18 274
Endring i balanseført forpliktelse						
Balanseført nettopensjonsforpliktelse 1. januar	14 096	14 397	4 179	5 194	18 274	19 591
Finanskostnader	483	1 053	658	730	1 141	1 784
Årets innbetaling til ordningene	-1 755	-1 667	-1 489	-804	-3 245	-2 471
Estimatavvik	376	313	253	-941	629	-629
Balanseført forpliktelse 31. desember	13 199	14 096	3 601	4 179	16 800	18 274
Netto pensjonskostnad						
Servicekostnad	268	241	453	518	721	759
Resultatført avkortning	-114	495	-	-	-114	495
Netto finanskostnad	256	247	76	83	332	330
Administrative kostnader	-	-	47	44	47	44
Arbeidsgiveravgift	74	69	81	85	155	154
Resultatført kostnad	483	1 053	658	730	1 141	1 784

Note 16 Pensjoner (forts)

	2018	2017
Innskuddsplaner		
Arbeidsgivers tilskudd, resultatført som personalkostnad	83 561	80 954
Følgende økonomiske forutsetninger er lagt til grunn		
Diskonteringsrente	2,60 %	2,30 %
Lønnsvekst	2,75 %	2,50 %
Regulering av opptjent pensjon i folketrygden	2,50 %	2,25 %
Regulering av pensjoner under utbetaling	2,50 %	2,25 %
Sannsynlig avgang (over/under 40 år)	0-8 %	0-8 %
Dødelighetstabell	K2013	K2013
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %

Forventet premieinnbetaling kommende år	Tide AS	Konsern
Ytelsesbaserte pensjonsordninger	602	629
Innskuddsbaserte pensjonsordninger	1 260	77 119
Avtalefestet pensjon	315	22 165
Sum	2 177	99 913

Note 17 Rentebærende gjeld og pantsettelse

Gjeld sikret med pant	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Gjeld sikret med pant	41 481	53 164	553 804	613 895
Bokført verdi av pantsatte eiendeler				
Fordringer	-	-	244 635	241 719
Kjøretøy og annet driftsløsøre	-	-	636 263	729 834
Sum	-	-	880 898	971 553

Langsiktig gjeld	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Pantelån	41 481	53 164	553 804	613 895
Forpliktelser fra finansielle leiekontrakter	3 210	7 123	110 834	108 470
Annen langsiktig gjeld	-	-	-	-
Ikke rentebærende gjeld (depositum)	-	-	150	150
Sum langsiktig gjeld	44 691	60 287	664 786	722 514
Første års avdrag langsiktig gjeld	15 180	15 862	127 507	130 766
Sum langsiktig gjeld ekskl. første års avdrag	29 511	44 426	537 279	591 748
Amortisering av lånekostnader	69	55	367	550
Sum langsiktig gjeld ekskl. første års avdrag og amortisering	29 442	44 371	536 912	591 198

Av langsiktig gjeld pr 31.12.18 er 225 495 i norske kroner. Resterende gjeld er i danske kroner.

Gjeld knyttet til balanseførte leieavtaler gjelder i hovedsak finansiering av busser. I tillegg er leieavtale knyttet til ERP og logistikk system balanseført.

Rente

Effektiv rentesats (vektet gjennomsnitt) utgjør 2,63% i 2018 mot 2,77 % i 2017.

Tide har flere rentebytteavtaler for å redusere risiko knyttet til flytende rente, se note 20.

Finansielle lånebetingelser

Konsernet har et vilkår knyttet til lånebetingelser mot hovedbank om at NIBD inkl NV av leasing busser/EBITDAR ikke overstiger 4 ved utløpet av hvert kvartal. I tillegg skal bokført egenkapitalandel være minimum 20 %.

Lånevilkåret er tilfredsstillt gjennom året.

Nedbetalingsplan	Pantelån		Finansielle leieavtaler	
	Tide AS	Konsern	Tide AS	Konsern
2019	11 995	108 618	3 185	18 889
2020	21 986	116 724	25	17 156
2021	6 000	102 022	-	15 559
2022	1 500	60 807	-	12 915
2023	-	37 548	-	13 045
Sum år 2019- 2023	41 481	425 719	3 210	77 564
Gjeld som forfaller senere enn 5 år	-	128 085	-	33 270
Restverdi	-	-	-	-
Sum rentebærende langsiktig gjeld	41 481	553 804	3 210	110 834

Note 17 Rentebærende gjeld og pantsettelse (forts)

Rentebærende gjeld	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Langsiktig gjeld til kredittinstitusjoner/pantegjeld	29 486	-	445 186	482 979
Langsiktig gjeld knyttet til balanseførte leieavtaler	25	-8 739	91 942	108 468
Første års avdrag langsiktig gjeld eks. renter	15 180	15 862	127 507	130 916
Annen langsiktig gjeld	-	-	-	-
Konsernintern rentebærende gjeld	80 063	51 077	-	-
Brutto rentebærende gjeld	124 754	58 200	664 635	722 364
Rentebærende eiendeler	9 499	35 829	124 172	192 446
Rentebærende eiendeler	31 773	-	-	-
Netto rentebærende gjeld/(eiendeler)	83 481	22 371	540 463	529 917

Trekkrettigheter

Tilgjengelig ubenyttet trekkrettighet i konsernet var på 114 MNOK pr. 31.12.18 (114 MNOK pr. 31.12.17).

Finansielle leieavtaler (konsern)

Det er benyttet finansielle leieavtaler ved anskaffelse av flere av bussene, ERP og logistikk system. Leieavtalene på bussene gjelder vanligvis for 9 år, med mulighet til å fornye avtalene når de går ut.

Leieavtalene inneholder ikke restriksjoner på selskapets utbytte- eller finansieringsmuligheter.

Oversikt over fremtidig minimumsleie	Nåverdi		Nominell verdi	
	2018	2017	2018	2017
Forfall innen 1 år	17 990	23 723	18 890	24 909
Forfall mellom 2 og 5 år	49 847	64 827	58 650	76 185
Forfall senere enn 5 år	17 363	14 609	23 803	20 417
Fremtidig minimumsleie	85 200	103 158	101 342	121 512
Fremtidig finanskostnad	9 774	12 267	9 774	12 267

Note 18 Skatt

Endring i balanseført utsatt skatt	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Balanseført verdi 01.01.	-7 837	-5 823	-8 143	-9 408
Resultatført utsatt skatt i perioden	-1 624	-1 953	5 081	3 001
Utsatt skatt ført direkte mot egenkapitalen	-153	-61	402	-1 736
Balanseført verdi 31.12.	-9 614	-7 837	-2 660	-8 143

Endring i utsatt skatt	Tide AS							
	Drifts- midler	Goodwill	Pensjo- ner	Konsern- bidrag	Gevinst- og taps- konto	Under- skudd til frem- føring	Annet	Sum
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2016	-1 112	-116	-3 308	-1	3 063	-3 353	-995	-5 823
Resultatført i perioden	152	-22	279	-662	-715	-455	-531	-1 954
Ført over utvidet resultat	-	-	-61	-	-	-	-	-61
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2017	-960	-138	-3 090	-663	2 348	-3 808	-1 526	-7 837
Resultatført i perioden	-55	-17	296	-4 461	181	1 525	907	-1 624
Ført over utvidet resultat	-	-	-59	-	-	-	-	-59
Belastet egenkapital	-	-	-	-	-	-	-94	-94
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2018	-1 015	-155	-2 853	-5 124	2 530	-2 283	-713	-9 614

Endring i utsatt skatt	Konsern								
	Drifts- midler	Goodwill	Pensjo- ner	Gevinst og taps- konto	Derivater	Immateri- elle eiende- ler	Under- skudd til frem- føring	Annet	Sum
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2016	49 196	865	-7 637	16 495	-3 036	5 682	-62 526	-8 449	-9 408
Resultatført i perioden	-9 011	-22	59	-733	-715	-383	13 711	95	3 001
Ført over utvidet resultat	-	-	-108	-	-608	-	-	-	-716
Belastet egenkapitalen	-	-	-	-	-	-	-	-1 020	-1 020
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2017	40 185	843	-7 686	15 762	-4 359	5 299	-48 815	-9 374	-8 143
Resultatført i perioden	2 058	34	78	181	-	-	2 207	521	5 081
Ført over utvidet resultat	-	-	-83	-	485	-	-	-	402
Belastet egenkapitalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Utsatt skatt (fordel) 31.12.2018	42 243	877	-7 691	15 943	-3 874	5 299	-46 607	-8 853	-2 660

Tide sitt fremførbare underskudd knytter seg til virksomheten i Norge og Danmark. Det er ingen tidsbegrensning knyttet til dette.

Note 18 Skatt (forts)

	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Betalbar skatt	-	-	8	1 102
Endring utsatt skatt	-1 624	-1 954	5 081	3 001
For mye/lite avsatt skatt tidligere år	-	-	-	101
Sum skattekostnad	-1 624	-1 954	5 090	4 204
Betalbar skatt av skattepliktig inntekt	-	-	5 364	1 102
Utnyttet skattemessig underskudd	-	-	-5 356	-968
Sum betalbar skatt i balansen	-	-	8	134
Avstemming av nominell mot faktisk skattekostnad				
Resultat før skatt	22 601	-3 982	59 789	18 419
Forventet skattekostnad	5 198	-956	13 751	4 421
Effekt av ulik skattesats mellom land	-	-	-57	148
Skatteeffekt av følgende poster:				
Permanente forskjeller	-7 919	-1 434	-9 275	-1 026
Endring i utsatt skatt som følge av endret skattesats	434	342	-338	-224
Effekt av skattefunn	-	-	-15	-
Effekt av skatt ført over OCI	-	-	482	-
For mye/lite avsatt skatt tidligere år	662	94	541	885
Skattekostnad	-1 624	-1 954	5 090	4 204

Note 19 Garanti- og kausjonsansvar

	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Husleiegaranti	2 050	2 050	2 050	2 050
Selvskyldnerkausjon (konsernselskaper)	689 195	733 998	-	-
Skattetrekk kernere	56 000	56 000	56 000	56 000
Garanti til DSB	-	-	400	1 190
Garanti til Fyn Bus Danmark	-	-	12 992	12 890
Garanti til Sydtrafik Danmark	-	-	36 136	31 724
Garanti til Haderslev kommune	-	-	2 469	2 449
Garanti til Midttrafikk	-	-	2 265	2 247
Møre og Romsdal Fylkeskommune	-	-	7 000	7 000
Hordaland Fylkeskommune	-	-	100 493	77 964
Rogaland Fylkeskommune	-	-	13 662	13 662
Vestviken Kollektivtrafikk AS	-	-	25 652	25 652
AtB AS	-	-	46 000	46 000
Sogn og Fjordane Fylkeskommune	-	-	6 710	6 710
Troms Fylkeskommune	-	-	25 630	-
Statens Vegvesen	-	-	55 058	55 058
Andre	8 000	8 000	13 150	13 150
Sum	755 245	800 048	405 666	353 746

Tide AS er solidarisk ansvarlig selvskyldnerkausjonist sammen med datterselskaper for konsernkontoen overfor DNB. Det er i tillegg til selvskyldnerkausjon stilt sikkerhet til datterselskap på til sammen 680 mnok.

I Tide AS er det skattetrekksgaranti som gjelder Tide AS, Tide Buss AS, Turbuss Vest AS og Tide Verksted AS

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring

Formål og art

Tide benytter finansielle instrumenter til flere formål, herunder å fremskaffe kapital til investeringer i konsernets virksomhet. Konsernet står foran kapitalintensive investeringer i forbindelse med anbudskonkurranse på rutekjøring. Anvendelse av finansielle instrumenter vurderes fortløpende av konsernledelsen.

Virkelig verdi av Tides finansielle instrumenter

Balanseført verdi av selskapets finansielle instrumenter vurderes i all hovedsak til amortisert kost og virkelig verdi. Virkelig verdi av finansielle eiendeler klassifisert

som ”tilgjengelig for salg” er fastsatt som siste kjente omsetningsverdi på balansedagen. Virkelig verdi av rentebytteavtaler er estimert til nåverdien av fremtidige kontantstrømmer, beregnet ved bruk av swaprenten på balansedagen. Den virkelige verdien på disse avtalene innhentes fra selskapets bankforbindelse. Se under for ytterligere informasjon. Balanseført verdi av kontanter og kontantekvivalenter er tilnærmet lik virkelig verdi tatt hensyn til instrumentenes korte forfallstid. Tilsvarende er tilfelle for virkelig verdi av kortsiktige fordringer og gjeld. For rentebærende langsiktige fordringer, er virkelig verdi vurdert til fordringens bokførte verdi.

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Finansielle instrumenter etter kategori

Tide AS 2018

Eiendeler	Utlån og fordringer vurdert til amortisert kost	Derivater benyttet for sikringsformål	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	29 846	29 846
Kundefordringer	512	-	-	512
Andre kortsiktige fordringer	158 827	-	-	158 827
Kontanter og bankinnskudd	9 499	-	-	9 499
Sum	168 839	-	29 846	198 685

Forpliktelser	Derivater benyttet for sikringsformål	Andre finansielle forpliktelser	Sum
Gjeld til kredittinstitusjoner (ekskl. leasing)	-	41 481	41 481
Finansiell leasing	-	3 210	3 210
Leverandørgjeld	-	5 910	5 910
Annen kortsiktig gjeld	-	243 810	243 810
Sum	-	249 720	249 720

Finansielle instrumenter etter kategori

Tide AS 2017

Eiendeler	Utlån og fordringer vurdert til amortisert kost	Derivater benyttet for sikringsformål	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	1 846	1 846
Kundefordringer	574	-	-	574
Andre kortsiktige fordringer	74 378	-	-	74 378
Kontanter og bankinnskudd	8 165	-	-	8 165
Sum	83 118	-	1 846	84 964

Forpliktelser	Derivater benyttet for sikringsformål	Andre finansielle forpliktelser	Sum
Gjeld til kredittinstitusjoner (ekskl. leasing)	-	53 164	53 164
Finansiell leasing	-	7 123	7 123
Leverandørgjeld	-	5 147	5 147
Annen kortsiktig gjeld	-	127 896	127 896
Sum	-	193 330	193 330

>>

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Finansielle instrumenter etter kategori

Konsern 2018

Eiendeler	Utlån og fordringer vurdert til amortisert kost	Derivater benyttet for sikringsformål	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	33 085	33 085
Kundefordringer	255 028	-	-	255 028
Andre kortsiktige fordringer	229 083	-	-	229 083
Kontanter og bankinnskudd	124 172	-	-	124 172
Sum	608 282	-	33 085	641 367

Forpliktelses	Derivater benyttet for sikringsformål	Andre finansielle forpliktelser	Sum
Gjeld til kredittinstitusjoner (eksl leasing)	-	553 804	553 804
Finansiell leasing	-	110 834	110 834
Depositum og annen langsiktig gjeld	-	150	150
Derivater	2 824	-	2 824
Leverandørgjeld	-	153 008	153 008
Annen kortsiktig gjeld	-	222 713	222 713
Sum	2 824	1 040 508	1 043 332

Finansielle instrumenter etter kategori

Konsern 2017

Eiendeler	Eiendeler vurdert til virkelig verdi over resultatet	Utlån og fordringer vurdert til amortisert kost	Derivater benyttet for sikringsformål	Tilgjengelig for salg	Sum
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	-	5 112	5 112
Kundefordringer	-	254 055	-	-	254 055
Andre kortsiktige fordringer	-	123 433	-	-	123 433
Kontanter og bankinnskudd	-	192 446	-	-	192 446
Sum	-	569 934	-	5 112	575 046

Forpliktelses	Finansielle forpliktelser vurdert til virkelig verdi over resultatet	Derivater benyttet for sikringsformål	Andre finansielle forpliktelser	Sum
Gjeld til kredittinstitusjoner (eksl leasing)	-	-	613 895	613 895
Finansiell leasing	-	-	108 468	108 470
Depositum og annen langsiktig gjeld	-	-	150	150
Derivater	-	5 028	-	5 028
Leverandørgjeld	-	-	128 720	128 720
Annen kortsiktig gjeld	-	-	239 988	239 988
Sum	-	5 028	1 091 224	1 096 251

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi pr. 31. desember 2018:

Eiendeler	Tide AS - Nivå			Sum
	1	2	3	
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	29 846	29 846
Sum	-	-	29 846	29 846

Eiendeler	Konsern - Nivå			Sum
	1	2	3	
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	33 085	33 085
Sum	-	-	33 085	33 085

Forpliktelser				
Derivater (renteavtale)	-	2 824	-	2 824
Sum	-	2 824	-	2 824

Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi pr. 31. desember 2017:

Eiendeler	Tide AS - Nivå			Sum
	1	2	3	
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	1 846	1 846
Sum	-	-	1 846	1 846

Eiendeler	Konsern - Nivå			Sum
	1	2	3	
Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	-	-	5 112	5 112
Sum	-	-	5 112	5 112

Forpliktelser				
Derivater (renteavtale)	-	5 028	-	5 028
Sum	-	5 028	-	5 028

Nivåinndeling for måling av virkelig verdi er som følger:

Nivå 1: Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse.

Nivå 2: Verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enten direkte eller indirekte utledet fra en notert pris.

Nivå 3: Verdsettelse basert på faktorer som ikke er hentet fra observerbare markeder.

>> Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Risiko knyttet til kapitalforvaltning

Tides mål med hensyn til kapitalforvaltning er å opprettholde en optimal kapitalstruktur for å sikre tilgang til, og opprettholde en kapitalstruktur som bidrar til å tilfredsstille drift og som maksimerer verdier for eierne. Tide har en målsetting om å opprettholde en kapitalstruktur hvor egenkapitalandelen normalt er på 30%. Denne målsetting vil kunne fravikes i perioder med høyt investeringsbehov. Egenkapitalandelen per 31. desember 2018 var 25,6 %. Til sammenligning var egenkapitalandelen per 31. desember 2017 22,9 %.

Tide AS har en aksjonærpolitikk som tilsier at Tide-aksjen skal gi en attraktiv avkastning og bidra til aksjonærenes verdier.

Dette er et utgangspunkt når styret skal foreslå utbytte. I det enkelte år kan imidlertid utbyttegraden variere avhengig av resultat, kontantstrømutvikling, investeringsplaner og finansieringsbehov. Tide har som mål å ha en utbyttegrad på 30 %. Tide har delt ut utbytte i 2018, dette i tråd med konsernets resultatutvikling.

Netto rentebærende gjeld per 31. desember 2018 utgjorde 540 millioner kroner mot 530 millioner kroner per 31. desember 2017. I note 17 fremkommer forfallsstruktur på rentebærende gjeld og en oversikt over finansielle covenants knyttet til rentebærende gjeld. Konsernet er i dag hovedsakelig finansiert gjennom pantelån fra banker. Alternativ finansiering, lånetilgang og lånetingelser analyseres og vurderes kontinuerlig i forbindelse med anbuds konkurransene Tide deltar i.

Gearing per årskiftet:

	Balanseført verdi	
	2018	2017
Netto rentebærende gjeld	540 463	529 917
Total kapital	1 556 465	1 570 160
Gearing	35 %	34 %

Finansielle risikofaktorer

Tide blir gjennom sine aktiviteter eksponert for ulike typer finansiell risiko: Markedsrisiko, kredittrisiko og likviditetsrisiko. Tides overordnede plan for styring av finansiell risiko fokuserer på å redusere risikoen knyttet til finansielle transaksjoner og poster.

Risikostyringen i Tide ivaretas av en sentral funksjon i overensstemmelse med retningslinjer godkjent av styret i Tide AS. Funksjonen identifiserer, måler, vurderer sikring og rapporterer finansielle risiko til datterselskapene i Tide.

Markedsrisiko

a) Valutarisiko

Tide eksponeres for valutarisiko knyttet til det danske datterselskapet Tide Bus Danmark A/S som er et heleid datterselskap av Tide AS. Risikoen er knyttet til omregning fra DKK til NOK, samt et svært begrenset antall transaksjoner med eksterne parter i de norske selskapene, er av beløpsmessig karakter uvesentlige.

Dersom NOK i forhold til DKK var 10% sterkere/svakere pr. 31. desember 2018 og alle andre variabler var konstante, ville dette føre til et lavere/høyere resultat før skatt på 0,1 millioner ved omregning fra DKK til NOK, og høyere/lavere egenkapital på 5,3 millioner.

Utover dette, har Tide ingen løpende transaksjoner i utenlandsk valuta.

b) Prisrisiko

Konsernet er eksponert for svingninger i priser på innsatsfaktorer, hvor drivstoff er den viktigste. De fleste av konsernets avtaler med oppdragsgivere har prisreguleringsmekanismer som medfører at konsernet i begrenset grad vil være påvirket av svingningene i pris. Det har ikke vært gjort sikringsavtaler på f.eks. drivstoff de seneste årene.

Annen prisrisiko er knyttet til svingninger i aksjer for investeringer og andeler. Denne risikoen er begrenset til

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

balansført beløp av disse postene.

c) Renterisiko

Tides renterisiko er knyttet til langsiktige lån og bankinnskudd. Lån med flytende rente medfører en renterisiko for Tides kontantstrøm som delvis reduseres av den motsatte effekten av kontantekvivalenter med flytende rente. Fastrenteinstrumenter eksponerer Tide for virkelig verdi

risiko og anvendes i henhold til Tides retningslinjer på dette området.

Selskapet vurderer løpende bruk av rentebytteavtaler for lån med variabel rente vurdert ut fra Tides retningslinjer. Det avgjørende for å vurdere inngåelse av rentebytteavtaler vil være hvorvidt anbudskontraktene inneholder reguleringsmekanismer som dekker renteendringer på sikt.

Andel av lån med rentebytteavtale til bokført verdi pr. 31.12.	Balansført verdi	
	2018	2017
Instrumenter med rentebytteavtale		
Finansiell gjeld	39 376	90 769
Instrumenter med variabel rente		
Finansiell gjeld	514 428	523 126
Finansiell leasing	91 942	108 468
Finansielle eiendeler	124 172	192 446
Sum finansielle instrumenter etter renteprofil	521 574	529 917

Den faste renten i konsernets avtaler varierer mellom 3,7% og 5,2%. Alle rentebytteavtalene har løpende oppgjør av renter på samme dato som underliggende lån (sikringsobjekt). Oppgjørene skjer dels kvartalsvis og dels halvårlig.

Sensitivitetsanalyse av kontantstrøm for instrumenter med variabel rente (forpliktelser):

En endring av renten med 100 basispunkter (bp) på

balansedagen ville ha økt (redusert) egenkapitalen og resultat før skatt med beløpene som vist under.

Analysen forutsetter at øvrige variabler holdes konstante. Analysen er utført på samme grunnlag for begge år, og er beregnet på 12 måneders basis.

Effekt av rentebytteavtaler er ikke inkludert i tabellen.

	Resultat		Egenkapital	
	100 bp økning	100 bp reduksjon	100 bp økning	100 bp reduksjon
2018				
Instrumenter med variabel rente	-5 144	5 144	-3 910	3 910
Kontantstrømsensitivitet (netto)	-5 144	5 144	-3 910	3 910
2017				
Instrumenter med variabel rente	-5 231	5 231	-3 976	3 976
Kontantstrømsensitivitet (netto)	-5 231	5 231	-3 976	3 976

>>

>> Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Kredittrisiko

Kredittrisiko representerer det regnskapsmessige tap som ville oppstå hvis eksterne parter ikke overholder sin del av kontrakten og er knyttet til finansielle instrumenter som kontanter og kontantekvivalenter, kundefordringer, andre fordringer og finansielle derivater.

Tide er eksponert for risiko for den kontantbeholdningen som er plassert i konsernets hovedbank, samt i øvrige banker som benyttes av konsernets selskaper. Tide vil søke alternative plasseringsmuligheter i de tilfeller hvor selskapets kontantbeholdning overstiger det nivå som er nødvendig for å møte forretningsbehovene. Tide anser risiko for tap av kontantbeholdningen som lav ved utgangen av 2018. Tide følger med på utviklingen i finansmarkedene generelt. I de tilfeller der det er indikasjoner på økt risiko for tap vil Tide følge opp egne bankers kredittrating i den hensikt å treffe nødvendige tiltak for å redusere risikoen.

Tide er også eksponert for kredittrisiko knyttet til kundefordringer samt transaksjoner i forbindelse med billettsalg. Kredittrisiko knyttet til billettsalg er minimal, siden oppgjør i all hovedsak er kontant. Kredittrisikoen for kundefordringene er også lav, siden motpart i det vesentlige er offentlige kunder. Maksimal risikoeksponering er balanseført verdi av de finansielle eiendelene i balansen.

Kredittrisiko knyttet til derivater gjelder ved utgangen av 2018 de rentebytteavtaler selskapet har inngått. Rentebytteavtale og underliggende låneavtale er inngått med bank i samme konsern. Tide anser derfor risiko for tap som lav.

Kredittrisiko knyttet til andre fordringer anses også lav da de vesentligste postene gjelder avsetninger for opptjente, ikke-fakturerte inntekter fra oppdragsgivere (fylkeskommunene) og avgifter til gode fra staten.

Eksposering for kredittrisiko

Balanseført verdi av kundefordringer fordelt etter geografisk region og kundetype	Tide AS	
	2018	2017
Geografisk region		
Innenlandske kunder	512	574
Utenlandske kunder	-	-
Sum kundefordringer	512	574
Kundetype		
Kommuner, fylker og stat	56	113
Andre	456	462
Sum kundefordringer	512	574

Aldersfordeling av kundefordringer pr. 31.12 (Tide AS)

2018	Kundefordringer Dager etter forfall				Sum
	Ikke forfalt	<30 dager	30-60 dager	>61 dager	
Forventet misligholdsrate	6 %	0 %	0 %	80 %	
Kundefordringer	511	5	-	122	637
Avsetning tap på krav	29	-	-	98	126

2017	Kundefordringer Dager etter forfall				Sum
	Ikke forfalt	<30 dager	30-60 dager	>61 dager	
Forventet misligholdsrate	0 %	0 %	0 %	0 %	
Kundefordringer	432	107	36	-	574
Avsetning tap på krav	-	-	-	-	-

Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Eksponering for kredittrisiko

Balanseført verdi av kundefordringer fordelt etter geografisk region og kundetype	Konsern	
	2018	2017
Geografisk region		
Innenlandske kunder	254 404	253 721
Utenlandske kunder	624	334
Sum kundefordringer	255 028	254 055
Kundetype		
Kommuner, fylker og stat	196 200	140 618
Andre	58 827	113 437
Sum kundefordringer	255 028	254 055

Aldersfordeling av kundefordringer pr. 31.12 (Konsern)

2018	Kundefordringer Dager etter forfall				Sum
	Ikke forfalt	<30 dager	30-60 dager	>61 dager	
Forventet misligholdsrate	0,0 %	0,0 %	1,3 %	26,7 %	
Kundefordringer Norge	209 475	27 267	10 097	6 867	253 707
Kundefordringer Danmark	2 370	16	-	1 268	3 654
Avsetning tap på krav	24	-	130	2 179	2 333

2017	Kundefordringer Dager etter forfall				Sum
	Ikke forfalt	<30 dager	30-60 dager	>61 dager	
Forventet misligholdsrate	0,0 %	0,0 %	0,1 %	22,3 %	
Kundefordringer	74 800	127 857	43 529	5 801	251 987
Kundefordringer Danmark	2 519	-12	13	1 161	3 681
Avsetning tap på krav	-	-	63	1 550	1 613

Omfang av innregnet tap ved verdifall er ubetydelig, jfr. Note 12.

>>

Likviditetsrisiko

Kontantstrøm følges opp av selskapets økonomiavdeling og en sentral funksjon i Tide AS. Tide har etablert en konsernkontoordning hvor samtlige norske selskaper i konsernet deltar i. Tilsvarende ordning er etablert blant de danske selskapene i konsernet. Nettobeholdning i konsernkontoordningen, positiv/negativ, blir bokført som kortsiktig fordring/gjeld i selskapsregnskapene. Konsernet har ubenyttede trekkfasiliteter, som også er tilgjengelig for Tide

på tilsammen NOK 114 mill. per 31.12.18. Det blir løpende gjennomført vurderinger av kontanter og kontantekvivalenter til å møte driftsrelaterte forpliktelser og lånebehov i forbindelse med investeringer. Selskapet har oppfylt sine forpliktelser ved forfall i 2018.

Forfallsstrukturen på selskapets forpliktelser er listet opp i note 17.

>> Note 20 Finansielle instrumenter og risikostyring (forts)

Profil forfall finansielle forpliktelser inklusiv rentebetalinger

2018					
Finansielle forpliktelser	0 - 6 mnd.	6 - 12 mnd.	År 2-3	År 4-5	Mer enn 5 år
Pantelån	54 309	54 309	218 746	98 355	128 085
Finansielle leieavtaler	9 445	9 445	32 715	25 960	33 270
Leverandørgjeld og annen gjeld	153 008	-	-	-	-
Sum	216 761	63 754	251 461	124 315	161 355

2017					
Finansielle forpliktelser	0 - 6 mnd.	6 - 12 mnd.	År 2-3	År 4-5	Mer enn 5 år
Pantelån	55 481	55 481	232 663	139 764	130 506
Finansielle leieavtaler	9 902	9 902	35 724	22 670	27 293
Leverandørgjeld og annen gjeld	128 720	-	-	-	-
Sum	194 102	65 382	268 387	162 434	157 799

Note 21 Nærstående parter

Aksjonærer

Det Stavangerske Dampskibsselskab AS (DSD) eier 100% av aksjene.

Ledende ansatte

Opplysninger vedrørende ledende ansatte inkluderer tilsvarende forhold for de ledende ansattes personlige og juridiske nærstående. Se også note 6 for ytterligere informasjon.

Konsernselskaper

Konsernselskapene kjøper tjenester av Tide AS innen administrasjon, økonomi, finans og IT. Administrasjonen er samlet i Møllendalsveien 1a, og konsernselskapene dekker sin del av kostnadene knyttet til leie av lokaler.

Note 21 Nærstående parter (forts)

Transaksjoner med nærstående parter

	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Salg av varer og tjenester				
Konsernselskaper	46 364	42 580	-	-
Hovedaksjonær – Det Stavangerske Dampskibsselskab AS	37	-	37	-
Søsterselskap – Norled AS	461	483	14 269	3 142
Sum salg varer og tjenester	46 862	43 063	14 306	3 142
Kjøp av varer og tjenester				
Konsernselskaper	8 049	3 725	-	-
Hovedaksjonær – Det Stavangerske Dampskibsselskab AS	514	446	514	446
Søsterselskap – Norled AS	-	-	2 438	2 785
Sum kjøp av varer og tjenester	8 563	4 171	2 952	446

Fordringer/gjeld nærstående parter

	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Fordringer på nærstående parter				
Konsernselskaper	34 219	32 727	-	-
Hovedaksjonær – Det Stavangerske Dampskibsselskab AS	118 700	40 000	118 700	40 000
Søsterselskap – Norled AS	375	328	9 951	-
Sum salg varer og tjenester	153 294	72 727	128 651	40 000
Gjeld til nærstående parter				
Konsernselskaper	238 126	148 240	-	-
Søsterselskap – Norled AS	-	-	25	-
Sum kjøp av varer og tjenester	238 126	148 240	25	-

Fordringer på nærstående parter kommer hovedsakelig fra salg av tjenester, og forfaller til betaling på ordinære betingelser. Fordringene er usikrede og ikke rentebærende.

Lån til nærstående parter

Tide AS	Konsernselskaper		Hovedaksjonær og TS		Ledende ansatte		Sum	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Balanseført verdi 01.01.	31 235	-	40 000	-	-	-	71 235	-
Lån gitt i løpet av året	31 773	31 235	78 700	40 000	-	-	110 473	71 235
Lån tilbakebetalt i løpet av året	31 235	-	-	-	-	-	31 235	-
Balanseført verdi 31.12.	31 773	31 235	118 700	40 000	-	-	150 473	71 235

Tide AS har gitt lån til Tide Bus Danmark AS og Det Stavangerske Dampskibsselskab AS i 2018 og i 2017.

Godtgjørelse til ledende ansatte for øvrig, se Note 6.

Note 22 Segmentinformasjon

Virksomhetsområder

Kjernevirksomheten til Tide konsernet er busstransport for offentlige og private kunder; herunder ekspress- og flybusskjøring. Tide driver også turkjøring og har aktivitet innenfor reiselivssegmentet, hvor selskapet leverer opplevelsesreiser i Norge og Europa.

Tide-konsernet rapporterer følgende to virksomhetsområder for 2018 :

- Tide Norge - rute- og ekspressbussvirksomhet og verkstedstjenester
- Tide Danmark - rutevirksomhet og verkstedstjenester

Tide Norge

Tide Norge består hovedsaklig av Tide Buss AS, Turbuss Vest AS, Tide Verksted AS og øvrig virksomheter. Tide Buss Norge sine kjernevirksomheter er rutekjøring og tur-/ekspressbuss virksomhet.

Rutekjøring foregår i Hordaland, Rogaland, Trøndelag, Møre og Romsdal, Sogn og Fjordane og Vestfold. Tide Buss Norge opererer 13 større kontrakter med normal varighet på 6-9 år, samt 1-3 opsjonsår.

Selskapet driver tre ekspress-bussruter sammen med andre operatører, samt flybussene i Bergen og i Haugesund.

Tide leier også ut busser, og i tillegg har selskapet salg av opplevelsesreiser i Norge og Europa.

Tide Verksted AS driver service og vedlikehold av tyngre kjøretøy, primært busser. De har Tide Buss AS som sin desiderte største kunde. Selskapene er avhengig av hverandre for å drive kollektivtransport på en effektiv og god måte. Derfor er det naturlig å se Tide Buss AS og Tide Verksted AS som et segment. Tide Verksted AS har også oppdrag for eksterne kunder. Veksten av eksterne kunder har økt gjennom året, og det forventes en ytterligere vekst.

Turbuss Vest AS sin kjernevirksomhet er utleie av buss og turkjøring. De har også salg av opplevelsesreiser. Turbuss Vest har den samme virksomheten som Tide Buss AS og det er naturlig å se disse selskapene i samme segment.

Øvrig virksomheter består i hovedsak av konsernadministrasjon og eiendomsvirksomhet.

Eiendomsvirksomheten er lokalisert i områder hvor Tide Buss AS opererer. Inntektene knytter seg hovedsaklig til utleie av lokaler der Tide Buss AS er leietaker. Øvrig virksomhet er primært knyttet til Tide Buss AS og blir derfor ansett som et segment.

Tide Buss AS deltar aktivt i konkurranser om nye kontrakter i Norge. Tide vant et nytt anbud i Trondheim med oppstart i 2019. I tillegg vant Tide anbud for rutekjøring i Bergen Vest, Tromsø og Midt-Troms og et nytt anbud i Bergen Sør. Tide startet opp rutekjøring i Ryfylke nord. Selskapet opererer ved utgangen av året 1 300 busser. Totalt i den norske virksomheten er det 2 985 ansatte.

Tide Bus Danmark

Tide Bus Danmark A/S kjører rutebuss for trafikkelskapene FynBus på Fyn og Sydtrafik på Syddjylland og Midtrafik på Midtjylland. I tillegg suppleres det med en mindre andel bestillingskjøring. Selskapet har totalt 817 ansatte og opererer 350 busser ved utgangen av året. Tide vant anbud for Regional Vejle som startet sommeren 2018, i tillegg startet anbud på regionalkjøring på Fyn og Langeland som ble vunnet i 2016. I slutten av 2018 vant Tide det 12. utbud hos Sydtrafikk knyttet til Esbjerg by samt skole- og regionalbuss for Esbjerg, anbudet har oppstart sommeren 2019.

Geografiske områder

Konsernet deler sine aktiviteter inn i to geografiske regioner, basert på hvor virksomheten drives og hvor anleggene er lokalisert; Norge og Danmark.

Note 22 Segmentinformasjon (forts)

Segment	Tide Norge		Tide Danmark		Sum konsern	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Totale segmentinntekter	2 328 482	2 187 643	560 569	594 712	2 889 051	2 782 356
Segmentinntekter	2 328 482	2 187 643	560 569	594 712	2 889 051	2 782 356
Netto salgsgevinst	8 920	1 762	629	14 241	9 550	16 002
Segmentkostnader	2 087 310	1 955 056	501 015	549 631	2 588 324	2 504 687
EBITDAR	250 092	234 348	60 184	59 322	310 277	293 670
Leasingkostnader	97 878	81 176	-	-	97 878	81 176
EBITDA	152 215	153 173	60 184	59 322	212 399	212 494
Avskrivninger varige driftsmidler	120 524	120 220	54 683	56 877	175 207	177 096
Driftsresultat	31 691	32 953	5 501	2 446	37 192	35 398
Netto finans	29 255	-9 866	-6 658	-7 113	22 597	-16 979
Resultat *)	60 946	23 087	(1 157)	(4 667)	59 789	18 419
Eiendeler	1 132 126	1 114 502	424 339	455 658	1 556 465	1 570 160
Gjeld	686 965	808 567	464 966	402 148	1 151 931	1 210 715
Investeringer	81 872	53 004	42 471	42 471	124 343	95 475

*) Resultat vises før skatt for segmentene Tide Norge og Tide Danmark.

Note 23 Operasjonelle leieavtaler

Tide som leietaker

Årlige kostnader	Avtalens varighet	Utløpsdato	Tide AS		Konsern	
			2018	2017	2018	2017
Andre driftskostnader - Kontorlokaler	10 år	2025	4 455	3 647	4 455	3 647
Andre driftskostnader - Bussanlegg	Anbudsperiode		-	-	87 411	78 174
Leasede busser	Løpende		-	-	95 862	78 984
Årlige kostnader brutto			4 455	3 647	187 728	160 806
Årlige leieinntekter fra fremleie			-	-	-	126
Årlige kostnader netto			4 455	3 647	187 728	160 680

De leasede bussene som er i konsernet har en gjenkjøpsverdi ved avtaleslutt. Beregningsgrunnlag for betalbar leie er nedbetalingsplan og flytende rente.

Fremtidige leieavtaler som ikke kan kanselleres, knyttet til operasjonelle leieavtaler forfaller som følger	Tide AS		Konsern	
	2018	2017	2018	2017
Innen 1 år	4 727	4 452	192 501	172 812
2 år	4 845	4 563	186 941	160 951
3 år	4 966	4 677	160 853	140 348
4 år	5 090	4 794	133 774	96 915
5 år	5 218	4 914	120 447	85 981
Etter 5 år	9 776	9 513	310 402	183 462
Sum	34 622	32 914	1 104 918	840 470

Note 24 Oppkjøp av virksomhet

2017

Selskap	Virksomhet	Dato	Andel stemmer	Vederlag
Bergen Buss Service AS	Transport og utleie av buss	23.03.2017	100 %	3 000

Bergen Buss Service AS sin virksomhet passer sammen med Tide og gjennom oppkjøpet styrker det tur og transport virksomheten til Tide.

For å forenkle selskapsstrukturen i Tide, ble Bergen Buss Service AS fusjonert inn i Tide Buss AS den 01.08.2017 uten vederlag. Fusjon gjennomføres med hjemmel i allmennaksjeloven § 13–23, etter en fusjon mellom datterselskap og morselskap. Fusjonen gjennomføres med regnskapsmessig virkning fra og med den 1. august 2017. Fusjonen gjennomføres skattemessig fra det tidspunkt fusjonen selskapsrettslig er inntrådt i henhold til aksjeloven § 13-16. Fusjonen gjennomføres med regnskapsmessig og skattemessig kontinuitet slik at Tide Buss AS overtar Bergen Buss Service AS sine regnskapsmessige og skattemessige posisjoner i tilknytning til de overførte eiendeler, rettigheter og forpliktelser. Total fusjonseffekt ble ført mot egenkapital i Tide Buss AS med 641 tnok. Sammenlignbare tall er ikke utarbeidet. Bergen Buss Service AS ble slettet samtidig med registreringen av den endelige gjennomføringen av fusjonen. Vederlaget er i sin helhet betalt gjennom et kontantoppgjør.

Note 24 Oppkjøp av virksomhet (forts)

Eiendeler og gjeld inntegnet på dato for oppkjøpet	Bergen Buss Service AS
Omløpsmidler	
Konter og kontantekvivalenter	1 449
Kundefordringer og andre fordringer	1 810
Anleggsmidler	
Kjøretøy	1 660
Utsatt skatt	1154
Offentlig avgifter	-452
Leverandørgjeld	-2 052
Annen kortsiktig gjeld	-5 864
Langsiktig gjeld	-1 192
Netto eiendeler	-3 487
	Totalt
Vederlag	3 000
Virkelig verdi identifiserbare netto eiendeler	-3 487
Goodwill	6 487
Netto kontantstrøm likvider som følge av oppkjøpt virksomhet	
Vederlag betalt kontant	-3 000
Kontant og kontantekvivalider mottatt	1 449
Sum	-1 551

Bergen Buss Service AS har i perioden 23.03.2017 til fusjonen 01.08.2017 bidratt med 15.112 tnok i salgsinntekter og 844 tnok i årsresultat i resultatregnskapet.

Ved et oppkjøp den 01.01.2017 ville resultatregnskapet vist en salgsinntekt på 9.414 tnok og et årsresultat på kr. -993 tnok. Dette er beregnet ut i fra regnskapet til Bergen Buss Service AS pr 22.03.2017.

Note 25 Hendelser etter balansedagen

Det har ikke vært hendelser etter balansedagen som har vesentlig betydning for vurdering av konsernets resultat og stilling.

Note 26 Betingede forpliktelser

Konsernet har ingen betingede forpliktelser som har vesentlig betydning av resultat og stilling.

Deloitte AS
Lars Hillies gate 30
Postboks 6013 Postterminalen
NO-5892 Bergen
Norway

Tel: +47 55 21 81 00
www.deloitte.no

Til generalforsamlingen i Tide AS

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Tide AS' årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir det medfølgende selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Tide AS per 31. desember 2018 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.
- gir det medfølgende konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Tide AS per 31. desember 2018 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet er ledelsen ansvarlig for å ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift, og på tilbørlig måte å opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike konsernet eller å legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet og konsernet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om andre lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokførings praksis i Norge.

Bergen, 18. mars 2019
Deloitte AS

Helge Roald Johnsen
statsautorisert revisor

Tide AS
Postboks 6300
N-5893 Bergen

Tlf. 05505
post@tide.no

tide.no